

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Економіки та менеджменту

(повна назва факультету)

бухгалтерського обліку та аудиту

(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

магістра

(назва освітнього ступеня)

на тему: **Облік, аналіз та контроль діяльності будівельного підприємства (на прикладі ТЗОВ «Золочівагробуд»)**

Виконав: студент (ка) VI курсу, групи ПОМ-61
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва спеціальності)

	<u>Рапа Н.В.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)
Керівник	<u>Королюк Т.М.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)
Нормоконтроль	<u>Митник У.М.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)
Завідувач кафедри	<u>Співак С.М.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)
Рецензент	<u>Берестецька О.М.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ НА БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	6
1.1. Сутність та роль будівельного підприємства в економіці	6
1.2. Загальна характеристика організації обліку будівництва в Україні	12
1.3. Організаційно-економічна діяльність ТзОВ «Золочівагробуд»	15
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ	22
2.1. Документальне забезпечення господарських операцій	22
2.2. Аналітичний та синтетичний облік на будівельному підприємстві	26
2.3. Важливість управлінського обліку на будівельному підприємстві	34
2.4. Аудит будівельної діяльності ТзОВ «Золочівагробуд»	37
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТзОВ «ЗОЛОЧІВАГРОБУД»	41
3.1. Аналіз договірної діяльності та середовища функціонування ТзОВ «Золочівагробуд»	41
3.2. Фінансовий аналіз ТзОВ «Золочівагробуд»	50
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ НА БУДІВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	58
4.1. Охорона праці на будівельному майданчику	58
4.2. Підвищення стійкості роботи об'єктів будівельної галузі у воєнний час	60
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67
ДОДАТКИ	75

АНОТАЦІЯ

Рапа Н. В. Облік, аналіз та контроль діяльності будівельного підприємства (на прикладі ТЗОВ «Золочівагробуд»). – Рукопис.

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування. – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль, 2023.

Кваліфікаційна робота містить теоретичне обґрунтування значення та сутності обліку, аналізу та аудиту будівельного підприємства, визначення та оцінка основних показників діяльності. Розглянуто особливість бухгалтерського обліку будівельної діяльності.

Визначено особливості ведення документального забезпечення та обліку будівельного підприємства. Розглянуто важливість управлінського обліку в будівельній галузі та шляхи його покращення. Розглянуто методіку проведення та організацію аудиту будівельного підприємства.

Здійснено аналіз основних показників будівельного підприємства. Виділено основні проблеми та запропоновано шляхи їх покращення. Всі рекомендації підтверджені розрахунками з використанням фактичних даних досліджуваного підприємства.

Ключові слова: облік, контроль, об'єкт будівельної діяльності, аудит, витрати.

ВСТУП

Актуальність теми. Ефективний і точний облік так само важливий для успіху в будівництві, як і в будь-якій іншій галузі. Але, незважаючи на стандартні принципи бухгалтерського обліку, облік будівництва є спеціальною дисципліною через унікальний спосіб роботи будівельних компаній.

Бухгалтери з будівництва зосереджуються на управлінні вартістю та прибутковістю великих окремих проектів у порівнянні з продуктовими лініями, наприклад, допомагаючи своїм фірмам керувати такими галузевими практиками, як утримання, спеціалізовані методи виставлення рахунків і визнання доходу та відстеження частих замовлень на зміну.

Бухгалтерський облік у будівництві – це спеціалізована галузь бухгалтерського обліку, яка спеціально відповідає унікальним фінансовим та операційним потребам будівельної галузі. Він вирішує різні проблеми, пов'язані з будівельними проектами, такі як довгострокові терміни, складні структури калькуляції та договірні зобов'язання. На відміну від традиційного бухгалтерського обліку, який зосереджується на звичайних бізнес-операціях, облік будівництва обертається навколо окремих проектів, гарантуючи, що кожен є фінансово життєздатним і ретельно контролюється від початку до завершення.

Дана проблематика розкривалася впродовж багатьох років і досліджувалася, як вітчизняними науковцями, так і зарубіжними. Серед вітчизняних науковців, які досліджували проблему звітності й її класифікації можна виділити: Глушко А. Д., Гумена В.В., Латишева О.В., Міняйленко В. Г., Павленко О. В. та інші.

Мета дослідження – визначити сутність і значення бухгалтерського обліку, контролю та аудиту будівельної галузі, розглянути їх особливості на

прикладі ТзОВ «Золочівагробуд», а також проаналізувати його діяльність та запропонувати вирішення знайдених проблем.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішення наступних завдань:

- проаналізувати сутність та роль будівельної галузі в світовій та державній економіці;
- розглянути особливості класифікації будівельного процесу та підприємств;
- виділити відмінності обліку в будівельній галузі та господарській та охарактеризувати їх;
- розглянути організаційно-економічну діяльність ТзОВ «Золочівагробуд»;
- розглянути особливості документального забезпечення господарських операцій в будівельній галузі;
- проаналізувати аналітичний та синтетичний облік господарських операцій;
- виділити важливість управлінського обліку на будівельному підприємстві та шляхи його покращення;
- провести аудит будівельної діяльності ТзОВ «Золочівагробуд»;
- проаналізувати договірну діяльність та середовище функціонування ТзОВ «Золочівагробуд» та запропонувати шляхи їх покращення;
- зробити фінансовий аналіз діяльності ТзОВ «Золочівагробуд», виділити основні проблеми та методи удосконалення.

Об'єктом дослідження виступає облік, аналіз і контроль будівельної галузі. Дослідження проводилися на показниках діяльності ТзОВ «Золочівагробуд». Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів особливостей обліку і контролю будівельної галузі.

В роботі використовуватися такі методи дослідження: спостереження, порівняння, аналіз, абстрагування, узагальнення, індукція, дедукція і моделювання.

Наукова новизна одержаних результатів. В роботі запропоновано новий вид внутрішньої управлінської звітності для кращого розподілу і розуміння понесених витрат в розрізі будівельних об'єктів, складів та цехів. Це допоможе мінімізувати витрати та покращити управлінську та фінансову діяльність. Також запропоновано шляхи покращення внутрішньої та зовнішньої діяльності підприємства в процесі виявлених проблем.

Структура та обсяг курсової роботи. Обсяг кваліфікаційної роботи є 75 сторінок. Дана робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків та пропозицій і списку використаних джерел. В даній роботі використовуються таблиці і рисунки, а саме: 15 таблиць і 18 рисунків. Також до даної роботи прикріплюються 6 додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ НА БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

1.1. Сутність та роль будівельного підприємства в економіці

Будівництво вважається однією із найстаріших галузей господарства, яке зароджувалося ще з початку розвитку цивілізації. Саме будівництво є передумовою для створення і розвитку інших галузей господарства, що показує їх тісний взаємозв'язок. Наприклад, 10% продукції машинобудування, 20% чорного металу, 5% хімічної промисловості (пластмаса, фарби, лаки) і 40% лісоматеріалів використовуються в будівництві.

Будівельна галузь відрізняється також великою чутливістю до різних факторів. Можна виділити фактори двох видів: зовнішнього та внутрішнього. Особливістю факторів зовнішнього середовища є їх вплив, який вчені розділяють на прямий та непрямий. До факторів прямої дії відносяться: психологічні, соціологічні, ринково-галузеві, культурологічні; а непрямой дії – інноваційні, демографічні, екологічні, політико-правові, соціально-економічні, макроекономічні. Фактори внутрішнього середовища – це фінансово-економічні, соціологічні, структурно-організаційні, психологічні, ресурсні, управлінські, техніко-технологічні, культурологічні[51].

У будівельній сфері окреслюють три основні етапи, які представлені на рис. 1.1.

Підготовчий процес вважається найважливішим, адже від нього залежить подальший розвиток самого будівництва. На даному етапі проводиться аналіз всіх економічних, соціальних, демографічних показників майбутнього об'єкта. Настадії проектування, розробляється самий макет об'єкта, враховуючи попередні показники, розробляється кошторис і методи

реалізації проекту. Потім йде ретельна підготовка будівельного майданчика.

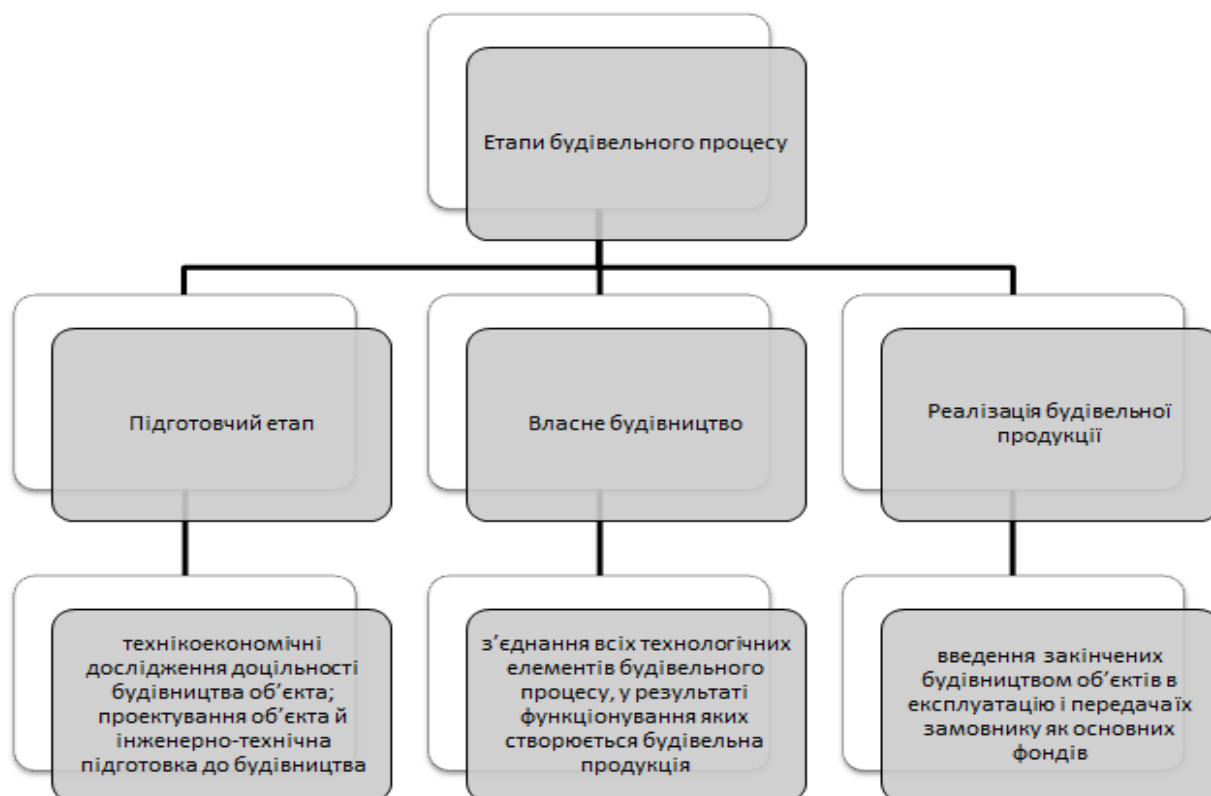

Рис. 1.1. Основні етапи будівництва

На наступному етапі, будівництво, відбувається сам виробничий процес. На цьому етапі розраховується загальна фактична собівартість продукції, матеріальні елементи, архітектурно-конструктивна виразність та якість будівель і споруд.

Заключним етапом будівництва є реалізація будівельної продукції. Після закінчення всіх будівельних робіт здійснюється підготовка і передача в експлуатацію вже готовою будівлі чи споруди.

Також відрізняється від інших галузей економіки і кінцева продукція будівельного процесу. Готова продукція будівництва являється високогабаритною та нерухомою, що є причиною створення багато виробничих та невиробничих фондів. Можна помітити, що готова продукція будівництва (заводи, будинки, фабрики і т. д.) є одним із основних резервів державного комплексу.

Будівельну продукцію прийнято групувати на такі групи: будівлі та інженерні споруди. Дана класифікація будівельної продукції здійснюється на основі будівельного значення та самого призначення і відбувається на основі Державного класифікатора будівель і споруд та розробленої на його основі Номенклатури продукції будівництва (НПБ)[9]. Відповідно ці два види можна розділити ще на підвиди, які зображені на рис. 1.2.

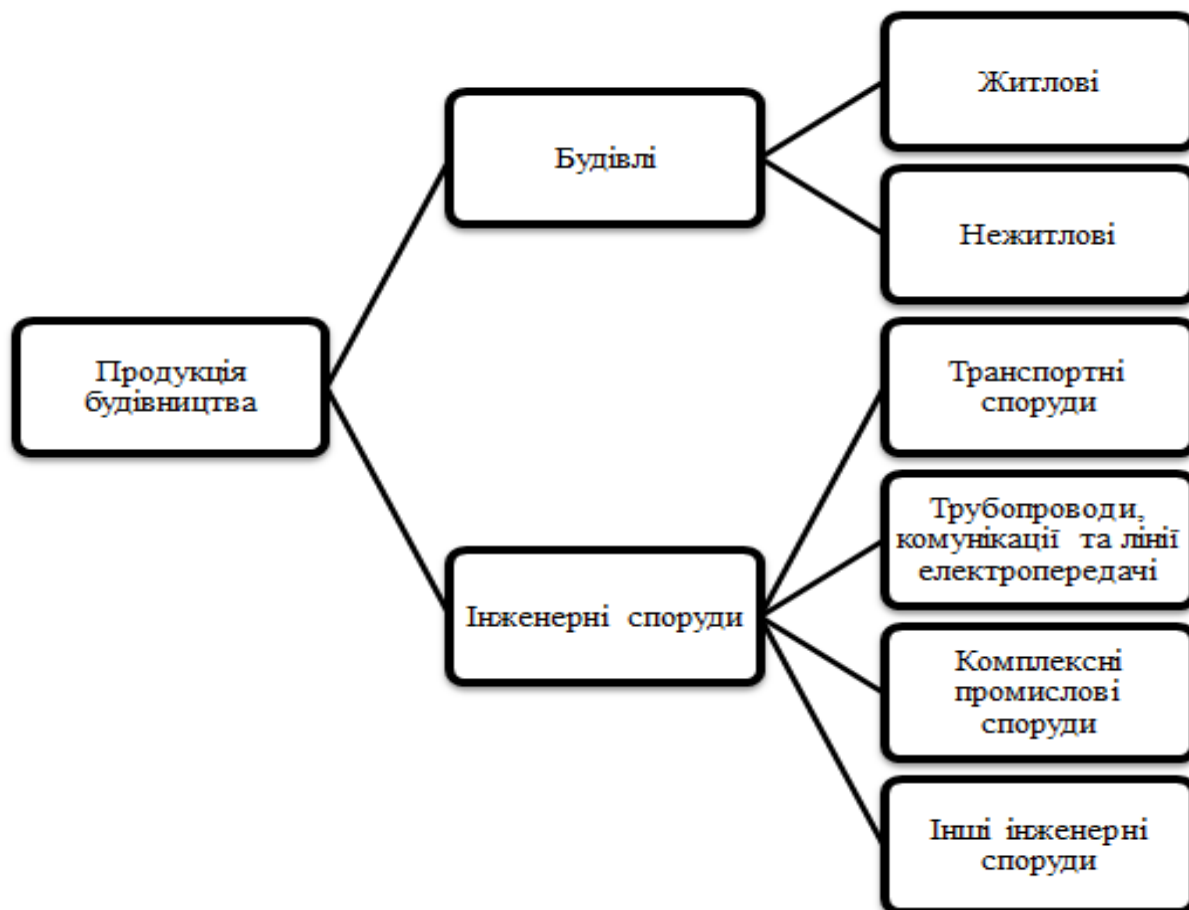

Рис. 1.2. Класифікація будівельної продукції

Будівельні організації або фірми в економіці класифікують за певними ознаками: за характером договірних відносин, по виду виконаної роботи, за видами будівництва, за чисельністю працюючих.

За характером договірних відносин розрізняють генпідрядні та субпідрядні організації. Генеральні підрядники можуть укласти договір із забудовником, власником проекту або керівником будівництва. Вони мають завдання наймати субпідрядників, що означає, що вони також відповідають

за розподіл своїх платежів. Вони також мають права застави механіків, надаючи регрес у разі несплати. Коли генеральний підрядник знаходить інших підрядників для вирішення певних аспектів проекту, вони наймають субпідрядників.

По виду виконуваних робіт: загальнобудівельні підприємства виконують всі види будівельних робіт, а саме: демонтаж, монтаж, земельні, бетонні роботи, зовнішньо- і внутрішньо будівельні роботи; спеціалізовані підприємства зосереджують свою діяльність на одному або декількох видах робіт, наприклад: сантехнічні, декоративні, покрівельні і т. д.).

Важливою також являється класифікація за видами будівництва. За цією ознакою виділяють такі види будівельних підприємств, які спеціалізуються на будівництві промислових, житлово-цивільних, транспортних, сільськогосподарських та інших споруд.

І останньою ознакою, за кою класифікують всі види організацій – за чисельністю працюючих. Оскільки будівельні роботи є доволі масштабними, чисельність за якою класифікують ці організації є дещо більша від інших галузей. Малі будівельні організації мають налічувати від 1 до 100 працівників, середні, відповідно, від 101 до 500 працівників, а великі – 501 і більше.

Аналізуючи обсяг виробленої продукції за видами в період 2014-2022рр (додаток А), можна виділити, що найбільшій увазі приділяється інженерним спорудам, в особливості транспортним. Особливо продуктивним в галузі будівництва був 2021 рік, в якому загальний обсяг виробленої продукції сягнув 258073,6 млн. грн, серед яких будівлі – 102894,3 млн. грн., а інженерні споруди – 155179,3 млн. грн. Також аналізуючи виключно будівлі, то найбільший обсяг нежитлові будівлі (в районі 55-63% від обсягу будівель).

Отже, аналізуючи попередню інформацію, можна підсумувати що будівельна галузь промисловості відіграє найважливішу роль з економічному плані країни і її розвиток є пріоритетним для держави. Саме тому, через складність і довго тривалість виконання будівельних робіт станом на 2021 рік

будівельних підприємств в Україні налічує 56973, що становить 2,9% від усіх суб'єктів господарювання.

На даний час індекс будівельної продукції дуже підвищився, порівняно з минулим роком. У січні-червні 2023 року індекс будівельної продукції склав 118,4%. Якщо аналізувати даний індекс за видами, то він має такий вигляд: будівлі – 103% (житлові будівлі – 94,1%, нежитлові будівлі – 109,5%); інженерні споруди – 134%.

Також можна проаналізувати обсяг світового ринку з перспективою до 2030 року (рис. 1.3). Очікується, що доходи світової будівельної галузі стабільно зростатимуть протягом наступних років. У 2030 році прогнозується, що він буде більш ніж удвічі більшим, ніж у 2020 році. Розмір будівельного ринку склав 6,4 трильйона доларів США в 2020 році, і очікується, що він досягне 14,4 трильйона в 2030 році.

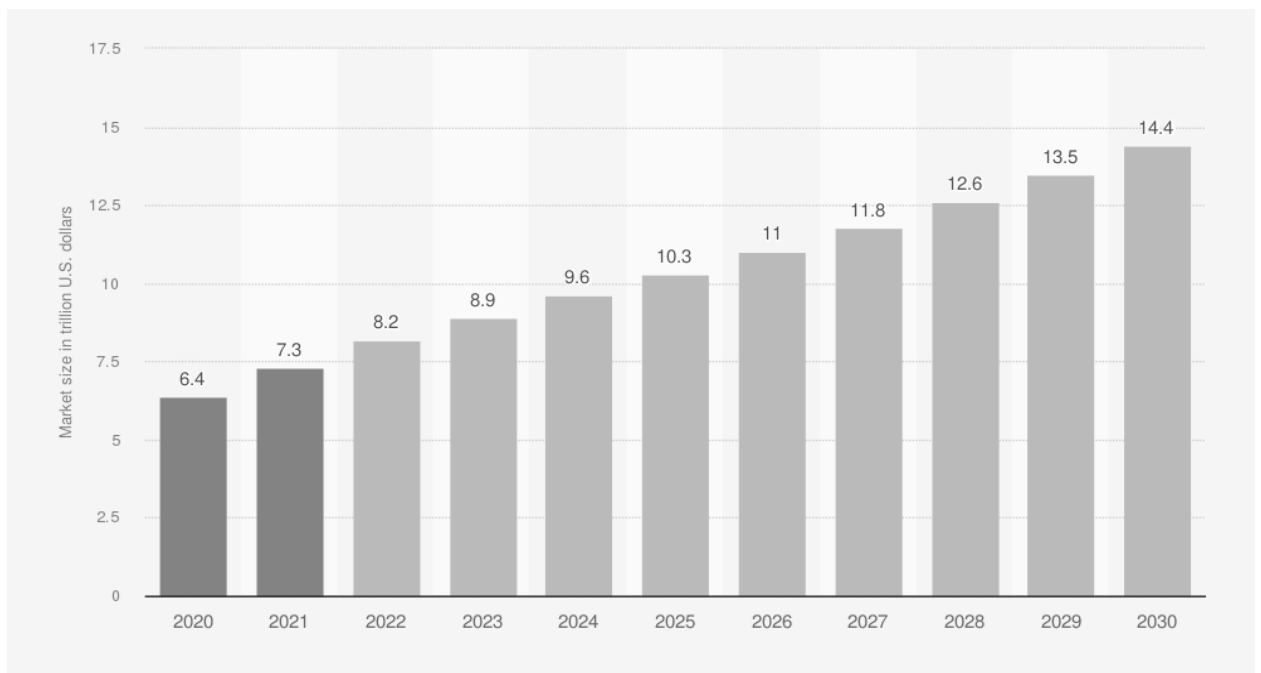

Рис. 1.3. Обсяг світового будівельного ринку з 2020 з прогнозами по 2030 рік (у трильйонах доларів США)

Будівельний світовий ринок є дуже великим, саме тому пропонуємо розглянути статистику найбільших будівельних підприємств світу (рис. 1.4). Найбільші будівельні компанії, які займають перші шість місць у рейтинку

мали штаб-квартири в Китаї. Сукупний дохід китайських компаній, включених до списку, був вищим, ніж у всіх інших компаній разом узятих. CSCEC – ChinaStateConstructionEngineeringCorporationLtd. – у 2022 році отримала дохід у розмірі 305 мільярдів доларів США. Проте, якщо порівнювати будівельні компанії за ринковою капіталізацією, французька Vinci домінувала на будівельному ринку в останні роки.

Рис. 1.4. Найбільші будівельні фірми за обсягом доходів у світі у 2022 році (у мільярдах доларів США)

Отже, будівельна галузь займає важливе місце у світовій та вітчизняній економіці ще з початку свого зародження. Класифікація будівельних підприємств, особливості побудови процесу виробництва та готова продукція, саме ці особливості відрізняють будівельну галузь від інших галузей економіки і робить її цікавою для дослідження. Всі ці особливості відображаються і на веденні бухгалтерського та управлінського обліку.

1.2. Загальна характеристика організації обліку будівництва в Україні

Як було представлено в попередньому розділі, будівництво являється однією із найпріоритетніших галузей економіки. Вона відіграє важливу роль в економіці та соціальному розвитку кожної країни. Будівництво також є галуззю, яка зародилася ще в давнину і постійно розвивається та вдосконалюється.

Здійснення будь-якої підприємницької діяльності контролюється законодавством, що стосується і будівельної. Важливим є і правильність ведення бухгалтерського обліку, який має свою законодавчо-нормативну базу(рис. 1.5).

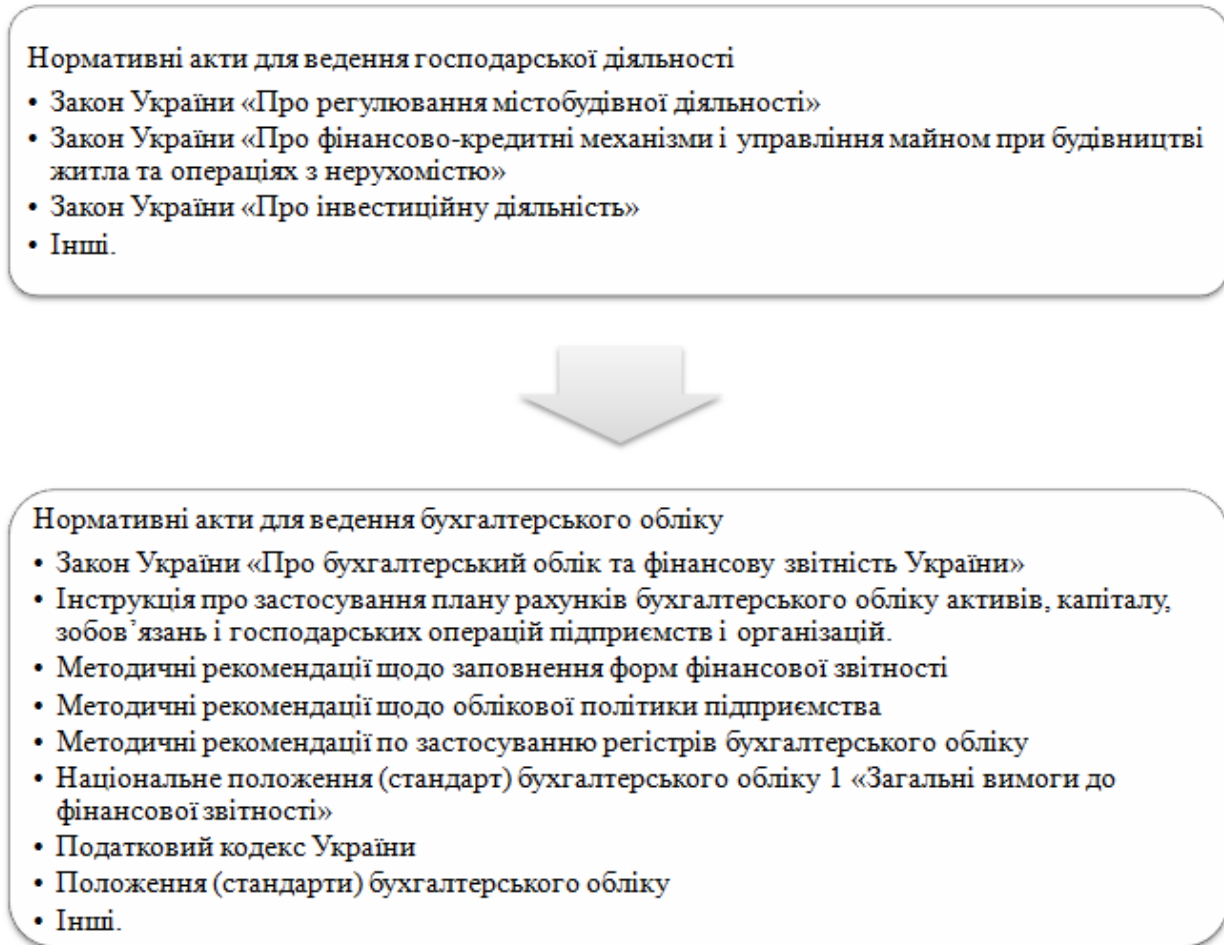

Рис. 1.5. Законодавчі та нормативні акти для здійснення будівельної діяльності[1-12]

Бухгалтерський облік будівельної діяльності є схожий на облік всіх інших галузей, але він має і свої особливості, які розглянуті в табл.1.1.

Таблиця 1.1

Відмінності обліку будівництва від виробничого обліку

Ознака	Виробничий облік	Облік будівництва
Фокус діяльності	Зазвичай зосереджується на роздрібних торгових точках, лінійках продуктів або послугах із відносно простими джерелами доходу.	На основі проекту: фокусується на окремих проектах, кожен зі своїми унікальними тонкощами.
Структура виробництва	Виробництво відбувається у фіксованих місцях.	Виробництво децентралізоване, з мобільною робочою силою.
Вид контрактів	Контракти часто стандартизовані, а оплата здійснюється в певний момент часу.	Довгострокові контракти, адаптовані до кожного проекту, зі складними графіками платежів і правилами визнання доходу.
Особливості обліку прямих витрат	Прямі витрати відносно передбачувані.	Прямі витрати коливаються, і їх важко передбачити.
Внесення змін	Зміни в контрактних товарах і послугах можуть бути рідкісними, залежно від бізнесу.	Накази про зміни є нормою, особливо для довготривалих проектів.

Можна розглянути декілька особливостей, які характерні будівельній галузі детальніше. Однією із них є базування на проекті (договорі). Вся будівельна галузь базується на пошуку прибуткових проектів, що являються унікальними, навіть якщо виробнича база дещо схожа. Зрештою, будівельні компанії мають один спосіб контролювати витрати та розумно робити ставки. Це для відстеження точних витрат для кожного проекту окремо, а також типів витрат і виробничої діяльності, які складають витрати на роботу. Іншою особливістю є децентралізація. Процес виробництва, на відміну від інших галузей, знаходиться на різних робочих майданчиках. Саме тому робоче обладнання переміщується з місця на місце, що призводить до витрат на мобілізацію. Це також означає, що витрати на обладнання та робочу силу завжди потрібно відстежувати на кожному робочому місці з правильною ставкою заробітної плати.

Основною особливістю будівельного процесу, що відображається на веденні бухгалтерського обліку – довготривалість. Процес будівництва, реконструкції, капітального ремонту і т. д. може тривати не один рік. Саме

тому бухгалтерський облік будівельної галузі специфікується незавершеним будівництвом і нагромадженням витрат перед здачею в експлуатацію готову продукцію. Тут можна зауважити, що бухгалтерський облік будівельної галузі вимагає максимальної точності та контролю за всіма процесами.

Для ефективного та точного обліку всіх процесів будівництва на підприємстві використовують такі види обліку: фінансовий, податковий та управлінський (рис. 1.6).

Рис. 1.6. Види обліку будівельного процесу

Хоча бухгалтерський облік у будівництві поділяє ті ж основні принципи, що й бухгалтерський облік у більшості інших галузей, він включає низку специфічних для галузі концепцій і проблем. Наприклад, будівельні фірми зазвичай прагнуть забезпечити прибутковість кожного проекту, що робить точний розрахунок вартості роботи життєво важливим. Крім того, проекти часто бувають великими й одноразовими, тому лідери повинні правильно підрахувати цифри з першого разу. Це особливо складно, оскільки проекти компанії, як правило, розподілені на кількох сайтах, використовують мобільну робочу силу та залежать від коливаючих витрат [24].

Крім того, будівельним бухгалтерам часто доводиться керувати визнанням доходу та виставляти рахунки для багаторічних проектів, які можуть зазнати багатьох змін протягом свого життя.

Ціль бухгалтерського обліку будівельно-монтажних робіт полягає в тому, щоб надати повну та неупереджену інформацію для оцінки фінансового стану, результатів діяльності та руху грошових коштів організації, яка займається будівництвом. Окрема будівля чи споруда є об'єктом бухгалтерського обліку будівельної організації.

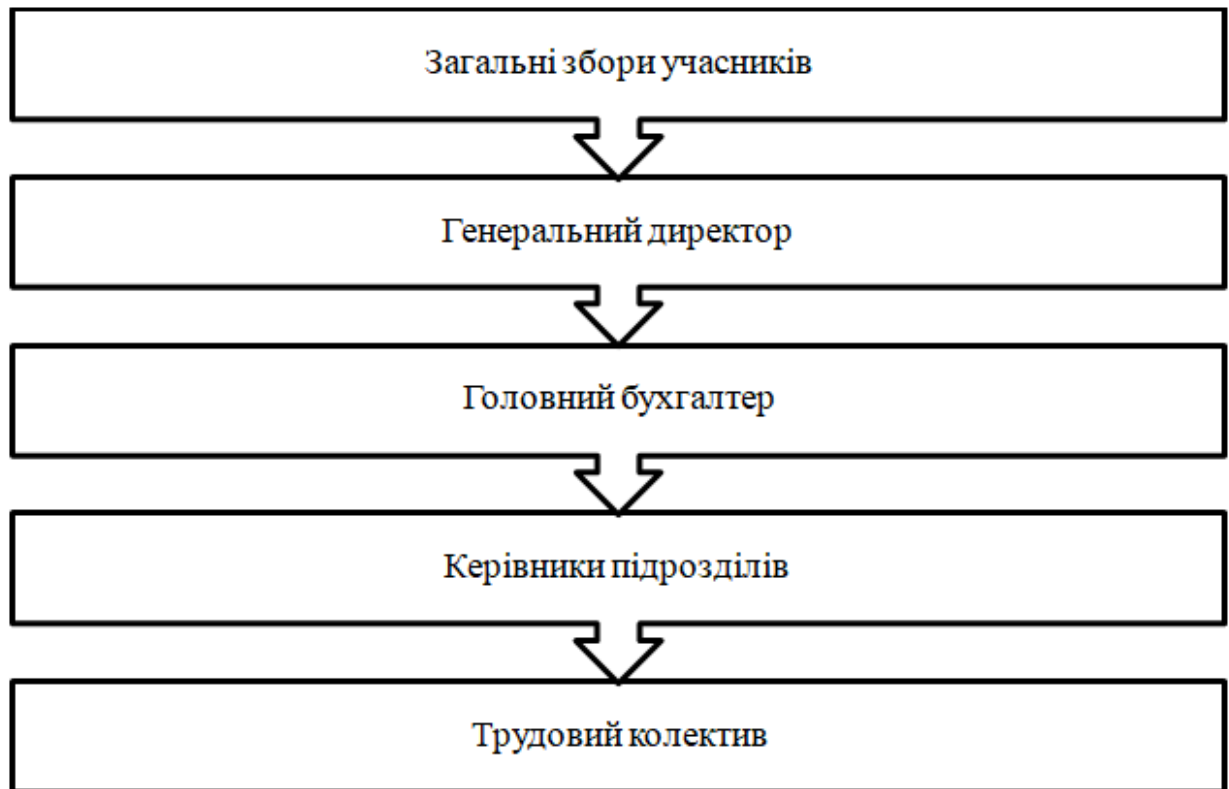
1.3. Організаційно-економічна діяльність ТЗОВ «Золочівагробуд»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Золочівагробуд» створене на підставі законодавчих актів. Товариство «Золочівагробуд» було створено після розпаду Золочівського об'єднання «Райфгробуд» в 2000 році на його базі.

ТЗОВ може створювати філії і представництва на території України, а також на території інших країн. На даний час ТЗОВ «Золочівагробуд», хоч і є середнім за розмірами підприємством, але має тільки одну філію: «Глинянський цегельний завод».

Основним установчим документом даного підприємства є його статут. Можна детальніше розглянути організаційну структуру ТЗОВ «Золочівагробуд» (рис. 1.7).

Основним органом управління є загальні збори учасників. Вони скликаються не рідше двох разів на рік, де і вирішуються основні питання товариства. Розрахунок впливу голосу учасника розраховується відповідно до його частки в статутному капіталі.

**Рис. 1.7. Схема організаційної структури управління ТзОВ
«Золочівагробуд»**

Наступною головною ланкою в управлінні є генеральний директор. Саме він здійснює поточне управління господарською діяльністю, а саме: укладання договорів, розпорядження коштами та майном, видання наказів та доручень і т. д.

Важливо зауважити, що за генеральним директором в управлінні товариством стоїть головний бухгалтер. Він несе відповідальність за всі господарські та фінансові операції, які здійснюються товариством.

Відповідно до підрозділів генеральний директор призначає відповідальних осіб. Вони, після прийняття уповноважень, повністю відповідають за свій підрозділ і підлеглих осіб. Керівники підрозділів приймають участь в внутрішніх управлінських зборах, де формуються розпорядження, які вони мають донести до своїх підлеглих.

І останньою ланкою в структурі управління є трудовий колектив. Який також може приймати участь в управлінні товариством і пропонувати свої ідеї

щодо господарського процесу. Кожен працівник може висловити свої претензії та ідеї керівнику підрозділу, який піднімає це питання на управлінських зборах. Дане Товариство за доволі короткий період своєї діяльності на ринку заробило дуже гарну репутацію своїм відповідальним ставленням до роботи і вчасним його виконанням.

На нашу думку, саме ця структура управління Товариством є найефективніша, адже: загальні збори учасників скликаються тільки при певних обов'язкових випадках, контроль за управлінням, самою діяльністю Товариства і його іміджем здійснює генеральний директор, якому в цьому допомагає головний бухгалтер, керівники підрозділів. Саме ТзОВ «Золочівагробуд» може похвалитися своєю відповідальністю і злагодженістю роботи, адже в кожного робітника, незалежно від його статусу в Товаристві, є повага до керівників і відповідне ставлення до своїх обов'язків.

Кожне підприємство, в свою чергу і ТзОВ «Золочівагробуд» складається з виробничих підрозділів та апарату управління. До виробничих підрозділів можна віднести: цехи, склади, бригади, лабораторії, виробництва і т. д.

ТзОВ «Золочівагробуд» займається різними видами будівельних робіт. Пропонуємо їх розглянути (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Основні видами діяльності ТзОВ «Золочівагробуд»

Код	Найменування
41.20	Будівництво житлових і нежитлових будівель
08.12	Добування піску, гравію, глини і каоліну
16.23	Виробництво інших дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів
23.32	Виробництво цегли, черепиці та інших будівельних виробів із випаленої глини
23.61	Виготовлення виробів із бетону для будівництва
49.41	Вантажний автомобільний транспорт
68.20	Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна

ТЗОВ «Золочівагробуд» володіє власними основними фондами балансовою вартістю 3 765 217, 54 грн., які детальніше можна розглянути в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Основні фонди ТЗОВ «Золочівагробуд»

Субрахунок	Назва	Сума, грн..
103	Будівлі та споруди	1 180 145,64
104	Машини та обладнання	433 446
105	Транспортні засоби	1 073 170,42
106	Інструменти, прилади та інвентар	1 078 455,48

Основна його діяльність в Львівській області. Пропонуємо розглянути основні показники діяльності ТЗОВ «Золочівагробуд» за останні 5 років (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Основні показники ТЗОВ «Золочівагробуд» в період 2018-2022рр.

(тис. грн)

Найменування	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Необоротні активи	956,7	1 621,8	2 429,0	4 102,5	6 424,2
Оборотні активи	9 450,5	13 094,7	12 065,8	38 366,1	46 289,0
Власний капітал	3 639,5	5 127,5	6 981,6	10 891,1	14 151,1
Поточні зобов'язання	6 767,7	9 588,3	7 513,2	31 577,5	38 562,1
Чистий прибуток	1 241,1	1 618,2	1 851,1	3 909,4	3 260,0

Аналізуючи основні показники діяльності ТЗОВ «Золочівагробуд» можна спостерігати поступовий наростаючий темп активів. Найбільші зміни можна спостерігати в 2021 році. Майже всі показники збільшилися в 2 рази, порівняно з попереднім роком, а оборотні активи та поточні зобов'язання – в 3 рази. В 2022 році можна помітити зменшення чистого прибутку, на нашу думку це зумовлено політичної ситуації в країні.

Якщо аналізувати ці показники за теорією життєвого цикла Б. З. Мільнера, то на нашу думку ТзОВ «Золочівагробуд» знаходиться на переході з етапу росту на етап зрілості.

Важливо зазначити, що стандартної структури будівельного підприємства не існує, адже вона постійно змінюється під впливом виробничо-економічної кон'юнктури, науково-технічного прогресу та соціально-економічних процесів.

Велику роль в організації бухгалтерського обліку на підприємстві, а також ефективність його діяльності безпосередньо залежить від форми ведення бухгалтерського обліку та структури бухгалтерії. ТзОВ «Золочівагробуд» є малим підприємством і тому структура бухгалтерського відділу поділяються на такі відділи (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Структура бухгалтерського відділу в ТзОВ «Золочівагробуд»

Відділ	Обов'язки
Розрахунковий	працівники на підставі первинних документів виконують всі розрахунки по заробітній платі та утримань з неї, ведуть облік розрахунків по відрахуваннях на соціальне страхування і забезпечення
Матеріальний	ведеться облік надходжень матеріальних цінностей, розрахунків з постачальниками матеріалів, надходження і витрачання матеріалів за місцями їх зберігання і використання, а також облік основних засобів та готової продукції
Виробничо-калькуляційний	ведуть облік витрат на всі види виробництв, калькулюють фактичну собівартість продукції, що випускається; визначають склад витрат на незавершене виробництво
Загальний	здійснює облік решти операцій, ведення Головної книги, складання бухгалтерського балансу та інші форми фінансової звітності
Праці й заробітної плати	відповідає за нарахування заробітної плати і облік розрахунків за виплатами працівникам, а також складає звітність з праці

Якщо аналізувати апарат управління, то ТзОВ «Золочівагробуд» обрало централізовану форму організації управління бухгалтерським відділом. Тобто, всі структурні одиниці бухгалтерського відділу підпорядковуються головному бухгалтеру.

Відповідно до законодавства підприємства повинні самостійно обрати форму бухгалтерського обліку. Обрана форма має відповідати всім характеристикам, масштабам і умовам виробничої діяльності підприємства. На початку своєї діяльності ТзОВ «Золочівагробуд» обрало журнально-ордерну систему обліку, але на даний час користується комп'ютерною формою.

На мою думку, перехід на комп'ютерну форму тільки сприяє підвищенню ефективності праці. Для паперових форм ведення бухгалтерського обліку вибиралися тільки певні види реєстрів, в той час, коли в комп'ютерній формі просто йде нагромадження всієї первинною інформації, яку в подальшому можна сформувати будь-який звіт.

Для спрощення ведення бухгалтерського обліку ТзОВ «Золочівагробуд» використовувало систему «1С:Бухгалтерія». На даний час програмне забезпечення змінилося на Business Automation Framework. Також, в доповнення до програмного забезпечення для автоматизації документообігу та звітності в одній програмі доцільно використовувати ТзОВ «Золочівагробуд» використовує програму «М.Е.Дос». Дане забезпечення підприємство переважно використовує для формування звітів.

Висновок до розділу 1

Будівельна галузь є однією із найбільших і найстаріших у ринковій економіці. Вона має безліч факторів, які відрізняють її від інших, що робить її вразливішою до різних факторів. Процес будівництва є великомасштабним, тому особливу увагу приділяються всім його етапам. Продукцію будівельної діяльності можна розділити на два види: будівництво та інженерні споруди.

Продукція будівельної діяльності є надзвичайно важливою для розвитку державної економіки та благополуччя населення. Тому можна спостерігати державне спонсорвання будівельної галузі й її інтенсивний розвиток. Найбільшій увазі приділяється інженерним спорудам, в

особливості транспортним, а серед будівництва – нежитловим будівлям. Таку ж тенденцію можна спостерігати і на світовому ринку.

Відмінність даної галузі від інших відображається і на веденні бухгалтерського обліку. Серед основних особливостей бухгалтерського обліку будівельного підприємства можна виділити: довготривалість, децентралізація та орієнтація на договорах. Тому на будівельних підприємствах спостерігається чіткий поділ бухгалтерського обліку на такі види: фінансовий, управлінський та податковий.

ТзОВ «Золочівагробуд» займається різними видами будівельних робіт з 2000 року. Аналізуючи показники і тривалість функціонування на ринку можна сказати, що товариство знаходиться на стадії переходу із етапу зростання на етап зрілості. Вся структура товариства підпорядковується генеральному директору та учасникам зборів. Також на підприємстві представлена централізована структура бухгалтерського відділу і комп'ютерна форма ведення бухгалтерського обліку.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Документальне забезпечення господарських операцій

Первинні документи являються основним елементом для обліку операційної діяльності та складання підсумкової звітності, адже вони є підтвердженням здійснення господарської операції. Існує безліч видів первинних документів, які характеризуються певним змістом, правилами заповнення і підтвердження господарської інформації. Потрібно зазначити, що кожна галузь діяльності має свої характерні первинні документи, які застосовуються тільки нею.

Процесом, який потребує найбільшої кількості документів являються підготовчий процес. Саме для отримання дозволу на будівництво підприємству потрібно такий пакет документів: заява, ідентифікацію підрядника, правовстановлюючий документ на земельну ділянку, на об'єкт будівництва, містобудівні умови, проект будівництва та декларація. При складанні кошторисної документації проводиться попереднє ознайомлення і розрахункові роботи і вказується весь обсяг будівництва і загальна його загальна сума. Для цього будівельне підприємство детально аналізує потребу замовника, умови, цінову політику ринку на потрібні товари, які будуть використовуватися в будівництві, людино- і технотратність самого процесу. Саме після цього воно може запропонувати замовнику суму і тривалість самого будівництва. Після затвердження і погодження усіх нюансів підписується договір.

Будівельна організація характерна великим рухом матеріалів, який становить близько 60% вартості виконаних будівельних робіт. Тому логічне

переміщення матеріалів і їх документація значно полегшують і прискорюють процес будівництва.

В процесі будівництва постійно відбувається рух матеріалів, зокрема надходження на склад, оформлення замовлення на будівельний об'єкт, відправка зі складу. Кожен процес має підтверджуватися документально, що буде запобігати хаосу та допоможе відслідковувати точну кількість матеріалів для будівництва. Процес документального оформлення руху матеріалів можна відобразити у вигляді рис. 2.1.

Рис. 2.1. Рух матеріалів та їх документальне оформлення

Оскільки всі запаси, переважно, надходять на головний склад, а потім переміщуються на різні будівельні об'єкти, потрібний добре організований складський облік. Саме з його допомогою можна відслідковувати наявність потрібних матеріалів, опрацювання замовлень з будівельних об'єктів, оптимізація використання матеріалів, ресурсозаощадження.

Як зазначалося скоріше, підприємство на початку будівництва оцінює весь обсяг робіт і визначає матеріали, які будуть використовуватися в процесі. Кожне будівельне підприємство має свою базу постачальників, які постачають їм матеріали. ТзОВ «Золочівагробуд» також має укладено угоди з такими постачальниками як: Ювістпласт, Булат, Квітка, Укренерго альянс, Озон, Перший дім та інші. Відповідно операція постачання підтверджується нормативними документами.

Важливо зазначити, що для внутрішнього обліку операцій із запасами невизначено конкретних форм. Тому підприємство підбирає самостійно, але вони повинні містити необхідні реквізити.

На даний час інформаційно-технічне забезпечення полегшує роботу при створенні первинних документів. У всіх програмних забезпеченнях, якими оснащено підприємство вносяться вже готові бланки з обов'язковими реквізитами для заповнення (рис. 2.2), які в свою чергу можна коригувати і додавати додаткові.

Обов'язкові реквізити	Додаткові реквізити
<ul style="list-style-type: none"> • найменування підприємства або складу (внутрішнє переміщення) • установи, від імені яких складений документ • назва документа (форми) • дата складання • зміст та обсяг господарської операції • одиниця виміру господарської операції (у натуральному та/або вартісному виразі) • посади і прізвища осіб, відповідальних за здійснення господарської операції • особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції 	<ul style="list-style-type: none"> • ідентифікаційний код суб'єкта господарювання з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань • номер документа, підстава, для здійснення операцій • дані про документ що засвідчує особу – одержувача

Рис. 2.2. Обов'язкові та додаткові реквізити первинних документів

Після одержання товарних цінностей вони відправляються на склад або на об'єкт будівництва. Важливо виділити те, що ТзОВ «Золочівагробуд» має доволі багато будівельних об'єктів, саме тому закупівля товарів відбувається

в великих масштабах і доволі часто, саме тому всі товари відправляються на склад, а вже потім після замовлення відповідальної особи в потрібній кількості переміщується на об'єкт.

Також не потрібно забувати про специфіку використання основних засобів, адже вони являються необоротними активами і використовуються не один рік. В додатку Б представлені первинні документи надходження основних засобів згідно Наказу України «Про затвердження типових форм первинного обліку» [4]. Але потрібно зазначити, що даний Наказ втратив чинність 22.10.2021 року і законодавство не розробило інших форм первинних документів. Саме тому підприємства продовжують користуватися старими формами (як і ТзОВ «Золочіваагробуд») або коригують їх під свою діяльність.

Також не потрібно забувати, що запаси довго не затримуються на складі, а їх вибуття має підтверджуватися певними первинними документами, особливо якщо це стосується будівельного процесу. Тому варто розглянути облік процесу вибуття запасу на прикладі рис. 2.3.

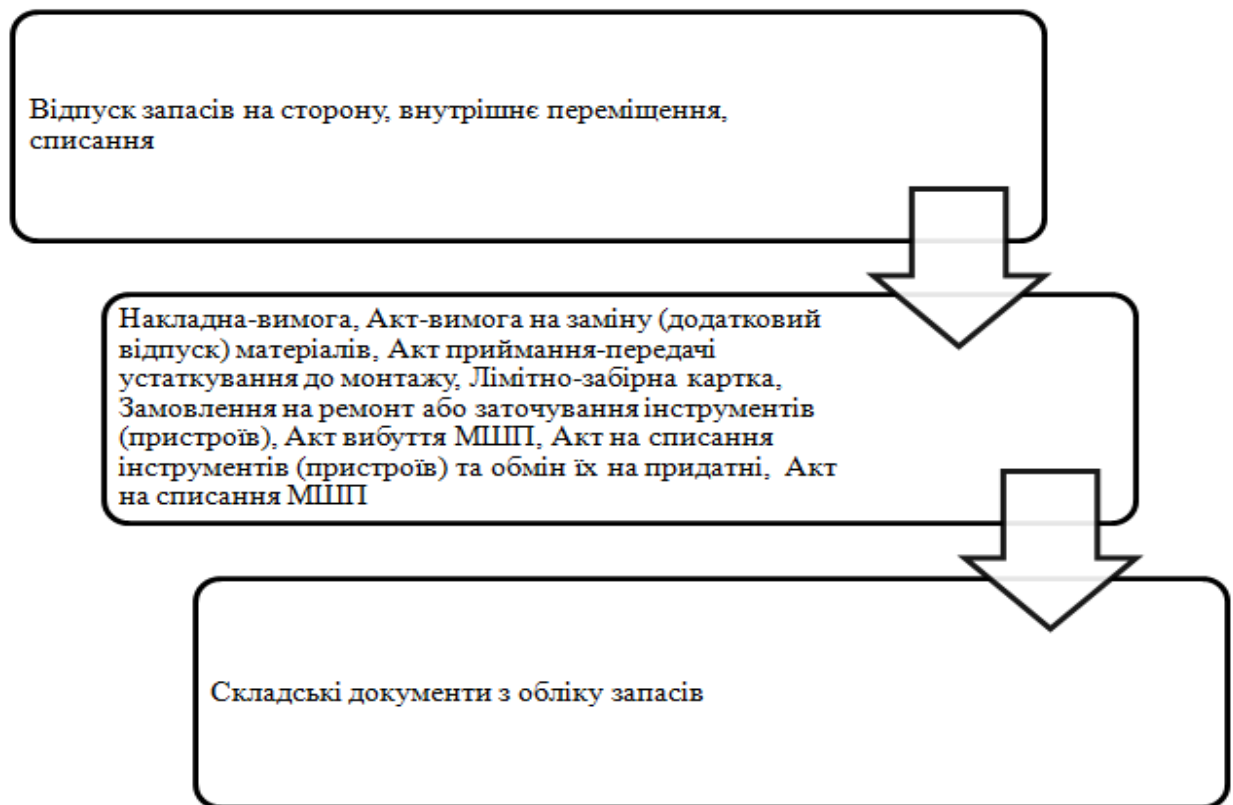

Рис. 2.3. Обліковий процес вибуття запасів

Як було згадано скоріше ТзОВ «Золочівгробуд» здійснює велику кількість будівельних робіт, саме тому закупляються великі партії товарів. Всі вони відправляються на склад. Для переміщення їх на об'єкт відповідальна особа (прораб або виконроб) робить замовлення, де вказує назву товару, потрібну кількість і бажану дату доставки. Дана заявка формується і підкріплюється таким первинним внутрішнім документом як Замовлення на переміщення. В день відправки, коли підтвердили наявність потрібного матеріалу формується документ Переміщення товарів, де вказується: номер переміщення і дату, номер складу, назву об'єкту, точний перелік і кількість товару, відповідальних осіб (менеджер, водій, який здійснює перевезення, відповідальна людина на об'єкті).

На ТзОВ «Золочівагробуд» для формування інформації про операційну діяльність обирає паперові варіанти документів. На нашу думку, для покращення і пришвидшення процесу виробничого процесу, кращим буде перехід на повних електронний документообіг. Даний вид документообігу можна використовувати для документообігу, як зі зовнішніми користувачами, так і внутрішніми.

2.2. Аналітичний та синтетичний облік на будівельному підприємстві

Важливим елементом діяльності, особливо це стосується будівельної галузі, є необоротні активи. З їх допомогою можна ефективно виробничо-господарську діяльність підприємства. Тому необоротні активи є невід'ємною частиною кожного підприємства. Таким чином для отримання корисної та правдивої інформації підприємство прагне розробити найкращі методи обліку необоротних активів, використовуючи законодавство та досвід інших країн, воно прагне розробити ці методи.

Для кращого розуміння обліку необоротних активів ТзОВ «Золочівагробуд» їх краще аналізувати в розрізі груп (рис. 2.4). Також термін використання нематеріальних активів встановлюється підприємство, взаємності місяця прибуття, спеціальним наказом.

Основні засоби	Нематеріальні активи	Довгострокові фінансові інвестиції
<ul style="list-style-type: none"> • ведеться по кожному об'єкту за допомогою карток обліку руху основних засобів. Кожному об'єкту основних засобів присвоюється інвентарний номер, який зберігається за цим об'єктом протягом усього періоду його експлуатації на даному підприємстві. Він проставляється в усіх первинних документах, що оформлюють наявність і рух об'єкта. • Для контролю за зберіганням інвентарних карток складають в одному примірнику "Опис інвентарних карток обліку основних засобів" (типова форма № 03-7) у розрізі класифікаційних груп. 	<ul style="list-style-type: none"> • за кожним об'єктом окремо в картках обліку для об'єктів права інтелектуальної власності. Картка заповнюється в одному примірнику на основі "Акту (накладної) приймання-передачі, технічної та іншої документації". В картку вноситься вся інформація про об'єкт і зміни, що з ним відбуваються. 	<ul style="list-style-type: none"> • за видами фінансових інвестицій та об'єктами інвестування.

Рис. 2.4. Особливості аналітичного обліку необоротних активів

Важливою особливістю необоротних активів є їх багаторічне використання, при якому вони зношуються і втрачають первісні властивості. Тому в обліку необоротних активів характерним є нарахування амортизації. В залежності від виду діяльності, підприємство повинне обрати метод амортизації самотужки. ТзОВ «Золочівагробуд» виділяє такі методи амортизації для своїх необоротних активів рис. 2.5.

На нашу думку, варто більш детально розглянути аналітичний облік основних засобів в ТзОВ «Золочівагробуд». Він здійснюється на основі інвентарної картки, де після надходження і оцінки основного засобу його коротка особиста характеристика. Також в ній будуть вказуватися всі роботи

з дооснащення, модернізації, ремонту і т. д. Важливим є серійний номер основного засобу, який створюється серійним методом. Кількість символів встановлюється підприємством самостійно. Це залежить від кількості субрахунків синтетичного обліку. Також в кожній картці вказується його місцезнаходження на певну дату (склад, будівельний об'єкт). Облік переміщення основного засобу між складами та будівельними об'єктами підтверджується карткою руху основних засобів. Для введення інформації в даний документ використовують щомісячні відомості з інвентарних карток.

Основні засоби	<ul style="list-style-type: none"> • устанавлюються і затверджуються наказом на підприємстві за результатами місяця і специфіки актива (наприклад, амортизації автомобілів важкопідйомністю понад 2 т нараховується за виробничим методом)
Інші необоротні матеріальні активи	<ul style="list-style-type: none"> • Прямолінійний метод
Малоцінні необоротні активи і бібліотечні фонди	<ul style="list-style-type: none"> • У розмірі 100%-вої їх вартості в першому місяці використання об'єкта
Предмети прокату	<ul style="list-style-type: none"> • Прямолінійним метод
Нематеріальні активи	<ul style="list-style-type: none"> • Прямолінійний метод

Рис. 2.5. Амортизація необоротних активів в ТЗОВ «Золочівагробуд»

Для узагальнення інформації з проведених операцій надходження та вибуття необоротних активів використовується законодачовстановлені рахунки синтетичного обліку. ТЗОВ «Золочівагробуд» для обліку нематеріальних активів використовує рахунки затверджені законодавством. За дебетом даних рахунків відображається надходження, випрати пов'язані з

поліпшенням об'єкта, а за кредитом – вибуття, а також сума уцінки, у разі ліквідації.

На будівельному підприємстві оборотні активи, а особливо запаси є невід'ємною частиною діяльності. Облік цих активів, а також узагальнення всієї операційної інформації та подання її у фінансовій звітності розкривається у П(С)БО 9 «Запаси».

Можна виділити такі особливості обліку запасів ТзОВ «Золочівагробуд» (рис. 2.6).

Рис. 2.6. Особливості ведення обліку запасів ТзОВ Золочівагробуд

Аналізуючи аналітичний облік запасів на прикладі ТзОВ «Золочівагробуд», потрібно зауважити, що даний вид активів налічує велику

різноманітність, чисельність і кількість операцій. Для цього на підприємстві ведеться складський облік, де запаси поділяють за видами, сортами, марками, типами і т. д. Кожному виду запасів привласнюється номенклатурний номер, який вказується в картці товару. В даній картці також вказується одиниця виміру і облікова ціна. На даний час облік запасів полегшує комп'ютеризація даного процесу.

Синтетичний облік операцій, пов'язаних із використанням запасів ведеться за допомогою рахунків класу 2 Запаси. У дебеті цих рахунків відображається кількість та ціна запасів, які надходять на підприємство, а в кредиті відображається їх вибуття або списання.

Також можна розглянути синтетичний облік рахунку 201 «Сировина і матеріали» на основі складських документів прикладі цементу (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Облік цементу на ТзОВ «Золочівагробуд»

№ п/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Кількість, т	Документ
		Дт	Кт		
1	Списання сировини для виготовлення бетону	231	201	4,949	Звіт виробництва за зміну 0000-000004
2.	Списання сировини для виготовлення бетонних кілець	231	201	0,172	Звіт виробництва за зміну 0000-000014
3.	Реалізація цементу	902	201	2	Реалізація товарів і послуг 0000-000230
4.	Списання сировини (цементу) на будівельні роботи	231	201	73,746	Вимога-накладна 0000-000146

Попередньо розглянувши кореспонденцію рахунків списання сировини на прикладі цементу, важливим є і їх оцінка при вибутті. В бухгалтерському обліку існує кілька методів оцінки запасів при вибутті, а саме: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходжень запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу.

ТзОВ «Золочівагробуд» використовує метод ФІФО. Особливістю даного методу є оцінка запасів по першочерговості прибуття. Тобто, запаси, які прибули на склад першими мають бути використані відповідно першими. Даний метод є корисним тим, що запобігає псуванню запасів (в першу чергу це фарб, сипучих матеріалів, піни, силіконів і т. д.) на складі й пришвидшує їх ефективне використання. Залишок запасів в кінці періоду чи при інвентаризації оцінюються за останнім надходженням.

В діяльності кожного підприємства в кінці звітної періоду виникає дебіторська заборгованість, особливо це стосується будівельної діяльності. Як саме вона виникає: після того, як одна сторона виконує свій обов'язок (будівельні або ремонтні роботи), а друга сторона не оплатить дану послугу, дана сума буде відображатися як дебіторська заборгованість.

ТзОВ «Золочівагробуд» для накопичення інформації про дебіторську заборгованість використовує рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками». Як і всі рахунки, він має дві сторони, де на дебеті показана загальна сума за надані послуги, вартість товарів, виконані роботи, а на кредиті – грошовий розрахунок.

Також у разі несплати або довгої відстрочки оплати, підприємство для себе створює суму резервних боргів. ТзОВ «Золочівагробуд» встановлює суму резервних боргів на підставі класифікації дебіторської заборгованості за товари та виконані роботи за строком її непогашення.

Важливо зазначити, що забезпечення будівельного підприємства належними засобами праці та матеріалами – це тільки півшляху до успіху. Ефективне функціонування підприємства, особливо це стосується будівельної галузі, залежить від професіоналізму та кваліфікації персоналу.

ТзОВ «Золочівагробуд» ретельно підбирає персонал, адже від цього залежить його репутація та майбутній успіх. Відповідно до кваліфікації працівника проводяться і розрахунки його оплати праці. Відповідно до Закону України «Про оплату праці»[3] розрізняють: основну, додаткову

заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати. Вони складають фонд оплати праці підприємства (рис. 2.7).

Рис. 2.7. Складові фонду оплати праці на ТзОВ «Золочівагробуд»

Щодо основної заробітної плати важливу роль відіграє система оплати праці. ТзОВ «Золочівагробуд» використовує тарифну систему оплати праці, а саме проста погодинна. Дана система базується на відпрацьованому часі працівника і його кваліфікації. Тобто в залежності від кваліфікації працівників на підприємстві розробляється кваліфікаційна сітка, де встановлено оклад за годину праці. На кожному будівельному об'єкті ведеться таблиць обліку робочого часу, де прописується кожен працівник і відпрацьовані ним години кожного дня протягом місяця. Тоді на основі даного таблицю і кваліфікаційній сітці розраховується заробітна плата працівника.

Для комфортної роботи на ТзОВ «Золочівагробуд» для працівників встановлено 40-годинний робочий тиждень. Вихідними днями є субота та

неділя. Можуть траплятися і непередбачувані ситуації, коли потрібно вийти на роботу у вихідний день. Тоді така робота узгоджується з працівниками і компенсується у подвійному розмірі. Також про зміну місця роботи (будівельного об'єкта) і робочого дня працівників попереджають за два місяці. Згідно законодавству працівникам передбачена основна (не менше 14 днів) та додаткова відпустка. При необхідності працівник може піти у відпустку до 15 днів на рік, але без нарахування платні.

Для обліку нарахування та розрахунку з працівниками ТзОВ «Золочівагробуд» використовує рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». На кредиті даного рахунку показується заробітна плата, яка є нарахована за роботу працівникові, а на дебеті — сплачені податки, виплата нарахованої заробітної плати, а також інші списання.

Загальним етапом в обліку будівельної діяльності є розрахунок витрат та доходів. Для узагальнення всієї інформації про доходи, які ТзОВ «Золочівагробуд» отримало за визначений час використовується, згідно законодавству, рахунки класу 7 «Доходи і результати діяльності». В ньому показані всі доходи, які підприємство отримує від фінансової, інвестиційної та операційної діяльності. Для ТзОВ «Золочівагробуд» більш актуальною є інформація про операційну діяльність, тому найбільш використовуваним є рахунок 70 «Доходи від реалізації». Особливістю ведення інформації є групування доходів за наданими послугами, видами реалізованої продукції та виконаними роботами.

Однією із особливостей будівельного підприємства є довготривалість, що впливає на визначення доходу в кінці звітного періоду. Тому дохід визначається за ступеню завершеності робіт.

Аналогічним для ТзОВ «Золочівагробуд» є ведення детальної інформації про понесені витрати під час визначеного періоду. Для цього в бухгалтерському обліку використовуються два класи витрат, а саме: 8 «Витрати за елементами» та 9 «Витрати діяльності». Важливо не забувати,

що дані рахунки являються активними, тобто за дебетом відображається збільшення витрат, а за кредитом їх зменшення.

В своїй діяльності ТзОВ «Золочівагробуд» для обліку витрат та визначення собівартості послуг використовує простий метод. Тобто, в обліковій політиці чітко встановлено реєстер загальновиробничих витрат, які поділені на постійні та змінні, і вказується особливості їх обліку (додаток В).

ТзОВ «Золочівагробуд» для безпечного ведення бізнесу має резервний капітал, який становить 25% статутного капіталу. Кошти даного капіталу можуть використовуватися ТзОВ «Золочівагробуд» у надзвичайних ситуаціях, наприклад: виплата заробітної плати у разі відсутності коштів, покриття непередбачуваних збитків та витрат, відновлення особистих засобів.

2.3. Важливість управлінського обліку на будівельному підприємстві

Управлінський облік являється виключно внутрішнім і не має законодавчої і нормативної бази. Тобто, керівництво підприємстві самостійно розробляє метод внутрішнього контролю, який допоможе в прийнятті рішення і найкраще покаже всі сторони операційної діяльності.

Управлінський надає інформацію для внутрішній користувачів та є комерційною таємницею підприємства. Основні принципи, якими керується управлінський облік – це точність та зрозумілість для користувачів. Терміну подачі управлінських відомостей також не існує, адже вони розробляються керівництвом і можуть надаватися в потрібний на це час. Форма та структура даних відомостей також є довільна і зосереджена на підрозділах всередині підприємства, ґрунтуючись на первинних даних та аналізі минулих періодів.

Будівельне підприємство самостійно вирішує як класифікувати витрати операційної діяльності і наскільки детальним буде їх облік.

Можна виділити основні методи внутрішнього обліку, які відображені на рис. 2.8. Дані методи є взаємозалежні і допомагають в прийнятті правильного управлінського рішення.

Документування	•первинні документи та електронні носії інформації, які забезпечують відображення фінансово-господарської діяльності підприємства
Інвентаризація	•виявлення фактичного стану об'єктів та порівня з обліковими даними
Групування та узагальнення	•накопичення та групування об'єктів обліку за певними ознаками
Контрольні рахунки	•підсумкові підрахунки операцій за звітний період за певною ознакою накопичення
Планування	•передбачення майбутніх проблем і прийняття рішення відповідно реальним можливостям підприємства
Нормування	•розрахунки, спрямовані на забезпечення ефективного використання всіх видів ресурсів
Лімітування	•розрахунок ліміту витрат ресурсів на одиницю продукції і контроль їх дотримання
Аналіз	•виявлення взаємозалежності і взаємозв'язку між підрозділами господарюючого суб'єкта з виконання встановлених планових завдань, відхилень і причин, що викликали зміни в результатах виробництва
Контроль	•контроль за виконання підрозділів встановлених завдань та планових рішень

Рис. 2.8. Методи внутрішнього обліку

Управлінський облік був запозичений у західних країн, де він добре функціонує. Тобто для українських підприємств, особливо будівельних, даний вид обліку є новим і не добре розвинутим, щоб виконувати всі свої функції. Якщо проаналізувати досвід інших країн, управлінський облік там являється більше поза обліковим, але детальний аналітичний облік може вестися як бухгалтерським, так і оперативним методом.

Аналізуючи управлінський облік ТЗОВ «Золочівагробуд», можна сказати, що він не виконує всіх потрібних функцій. Відповідальний кожного об'єкту діяльності веде для себе журнал матеріальних затрат та робіт. Аналіз діяльності проводиться на зборах, де відповідальний кожного цеху в усній формі доповідає про досягнення та проблеми підконтрольній йому ділянці роботи. Фінансовий контроль та внутрішня звітність робиться тільки при нагальній потребі керівника. Даний вид звітності просто має вигляд відомості витрат.

На нашу думку, даний метод ведення управлінського обліку не є ефективним. Ми пропонуємо для покращення управлінського обліку вести кожного місяця складання управлінського звіту затрат за кожним об'єктом (механічна майстерня, бетонний вузол, будівельний об'єкт, бухгалтерія і т.д.). Ми розробили формат даного звіту (додаток Д), де розділили витрати на такі три види: матеріали на виробництво, матеріали на утримання устаткування, матеріали на утримання об'єкта по датах.

Розподіл матеріалів на виробництво допоможе краще оцінити всі затрати, які використовуються для утримання даного об'єкта та його роботи. Тобто, на зборах керівництво може проаналізувати витрати на матеріали, які були використані на об'єкті та роботу, яку було зроблено ним. Майже аналогічна класифікація матеріали на утримання устаткування допоможе проаналізувати витрати, які були задіяні для утримання певного цеху чи об'єкта і всіма можливостями, запропонованими на зборах мінімізувати їх. Також, на нашу думку, невід'ємним є відбір матеріали на утримання об'єкта по датах. Це забезпечить відстеження використання розхідного матеріалу для ведення будівельних робіт і мінімізувати їх.

На нашу думку, дана класифікація допоможе краще оцінити всі затрати, які використовуються для утримання даного об'єкта та його роботи. Дані затрати можна сформувати за допомогою комп'ютерних технологій на складі, де ведеться детальний облік всіх матеріалів та їх переміщення.

2.4. Аудит будівельної діяльності ТЗОВ «Золочівагробуд»

Як було розглянуто раніше на прикладі ТЗОВ «Золочівагробуд», будівельний процес і його облік є складним процесом, що має багато ризиків. Саме тому, на нашу думку, важливим є періодичне проведення аудиту. Це допоможе підвищити ефективність діяльності, покращити управлінський облік та знизити ризики банкрутства. Тобто при проведенні аудиту виявляються певні проблеми, а також аудитор надає рекомендації щодо їх усунення.

На підприємстві можна проводити такі види аудиторських перевірок, як: внутрішній (проводиться всередині підприємства його спеціалістами), зовнішній (проводиться із залученням спеціаліста незалежної аудиторської компанії) та спеціалізований (сконцентрований на певних аспектах діяльності).

При застосуванні будь якого виду аудиторської перевірки можна виділити такі її основні цілі (рис. 2.9).

Для виконання всіх цих цілей, аудитор ретельно і покроково розробляє завдання перевірки, які можна згрупувати в три основні: підготовчий, основний та підсумковий етап.

На підготовчому етапі відбувається зовнішній огляд діяльності будівельного підприємства, складання плану перевірки.

Другий етап, який є основним, характеризується виконанням поставлених завдань перед аудитором.

І підсумковий етап – узагальнення отриманих даних у звіті аудитора, опис виявлених проблем і пропозиції їх усунення. Після ознайомлення із звітом аудитора, власник підприємства вирішує прислухатися до пропозиції чи ні.

Рис. 2.9. Основні цілі аудиту будівельних компаній

Пропонуємо провести аудит ТЗОВ «Золочівагробуд» за допомогою таких напрямків (рис. 2.10).

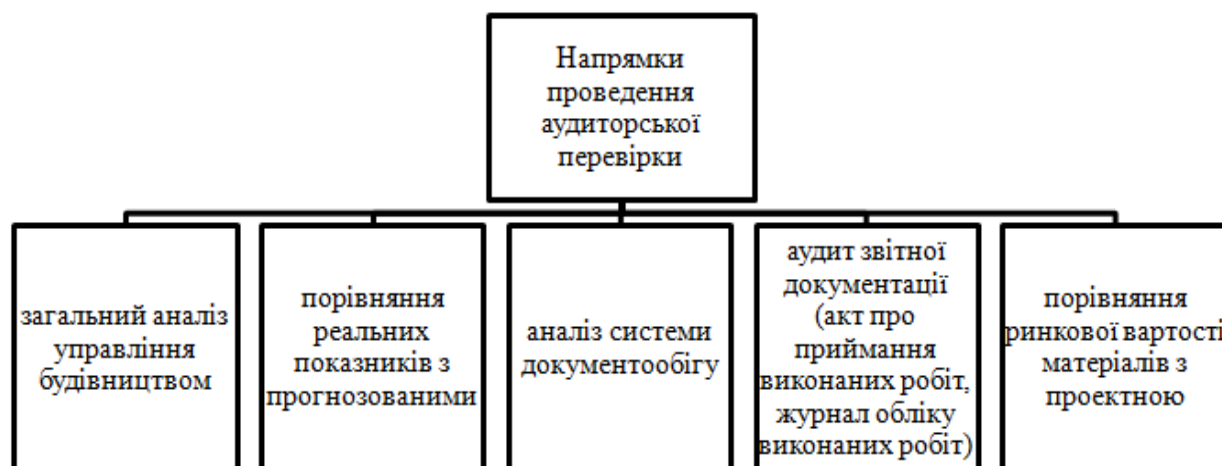

Рис. 2.10. Напрямки проведення аудиторської перевірки

При проведенні аудиту ми проаналізували внутрішню та звітну документацію, провели інвентаризацію, розглянули облік деякої операційної діяльності та провели усне опитування працівників підприємства. За допомогою отриманої інформації можна сформулювати такі висновки щодо діяльності ТзОВ «Золочівагробуд»:

- управління будівництвом являються досконалим. На нашу думку, ієрархія відповідальних осіб (головний інженер – прораб – виконроб – працівники) за проведення будівництва чи ремонту на об'єкті допомагає підтримувати контроль за рухом та обігом матеріалів, а також за виконанням самих робіт;

- прогнозує показники трішки відрізняються від реальних, але це є спричинено теперішньою ситуацією в країні. Діяльність ТзОВ «Золочівагробуд» більшою мірою була сконцентрована на державних замовленнях, але з початком повномасштабного вторгнення вони скоротилися, що і вплинуло на будівельну діяльність товариства;

- система документообігу є не досконалою. ТзОВ «Золочівагробуд» більшою мірою відає перевагу паперовому документообігу, що, певною мірою, гальмує процес прийняття рішення і збільшує час обміну потрібними документами. Тому ми пропонуємо повністю відмовитися від паперового документообігу і перейти на електронний;

- всі проведенні будівельні чи ремонтні роботи підтверджуються звітною документацією. ТзОВ «Золочівагробуд» ретельно контролює процес проведення будівельних чи ремонтних робіт і тому вчасно і повністю забезпечує зовнішніх користувачів відповідною звітною документацією;

- ринкова вартість матеріалів повністю відповідає проектною. Перед складанням кошторису спеціалісти ТзОВ «Золочівагробуд» детально вивчають ситуацію ринку, а також аналізують прогнозовану зміну ціни на певний вид матеріалів.

Отже, при проведенні аудиту будівельної діяльності ТзОВ «Золочівагробуд» помилок, які серйозно вплинуть на майбутню діяльність не

знайшлося. Але, на нашу думку, підприємству потрібно частіше проводити більш поглиблений аудит всієї своєї діяльності. Для цього можна застосовувати внутрішній аудит, але кращим буде експертна оцінка незалежного аудиту.

Висновок до розділу 2

Будівельне підприємство використовує всі затверджені форми первинних документів. Для внутрішнього оформлення інформації також використовуються типові форми документів із внесенням своїх коректив, але збереженням обов'язкових реквізитів.

Будівельна галузь специфікується великою матеріаломісткістю, що потребує точності, вчасності та повноти інформації всієї операційної діяльності. Синтетичний та аналітичний облік всіх активів, доходів та витрат ведеться згідно законодавству. Особливості ведення такого обліку підприємство самостійно перед створенням прописує в своїй обліковій політиці, де враховуються вся специфіка даної галузі.

Велику роль для контролю діяльності будівельного підприємства відіграє управлінський облік. Саме завдяки правильній його організації підприємство зможе відслідковувати всі понесенні витрати та мінімізувати їх.

Для підприємства будівельної галузі важливим є проведення аудиторської перевірки хоча б один раз на рік. Така перевірка може здійснюватися внутрішніми спеціалістами або з залученням аудиторських фірм. Для ефективнішого аналізу своєї діяльності пріоритетнішим буде аудит із залученням незалежного спеціаліста. Аудит будівельної діяльності підприємства варто проводити в розрізі таких питань: загальний аналіз управління підприємством, порівняння реальних показників з прогнозованими, аналіз системи документообігу, аналіз звітної документації, порівняння ринкової вартості матеріалів з проектною.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТЗОВ «ЗОЛОЧІВАГРОБУД»

3.1. Аналіз договірної діяльності та середовища функціонування ТЗОВ «Золочівагробуд»

В Україні будівельним організаціям приділяється велика увага. Попит на продукцію даної галузі економіки був завжди, але, на нашу думку, після закінчення війни він зросте в рази. Тому для держави важливим є нарощення обсягів будівництва житлових та нежитлових приміщень для розбудови та покращення умов проживання в містах та селах і підвищити рівень економічності.

ТЗОВ «Золочівагробуд» на даний час є одним із будівельних підприємств, який сконцентрував свою діяльність на державних закупівлях. ТЗОВ «Золочівагробуд» взяло участь у проведених 402 закупівлях, з яких у 376-ох став переможцем. Якщо оцінити дані перемоги в грошових одиницях, це вийде 284,75 млн. гривень. Якщо розглянути детальніше, то на даний час підписано 370 договорів на загальну суму 196,71 млн. грн. і очікується ще 3 на суму 69,46 млн. грн.

Основну свою діяльність ТЗОВ «Золочівагробуд» проводить в Львівській області. Але останній часом попит на його діяльність поширився на Тернопільську та Київську області. На даний час робіт в інших областях не проводяться, але у зв'язку з подіями в країні є перспектива розширити коло діяльності.

Основний прибуток ТЗОВ «Золочівагробуд» є від проведення будівельних робіт (212 918 544 грн.). Але товариство займається іншими видами робіт, пов'язаними з будівельною галузю, зокрема: продаж гравію, піску, щебеню; прокат транспортних засобів; послуги з очищення та спорудження стічних каналів і т. д. Порівняно із будівельними роботами,

прибуток із цих видів діяльності не є настільки великим (рис. 3.1), але також мають певний попит. Також при визначені прибутковості певної галузі потрібно враховувати вартість матеріалів, які використовуються в ній. Оскільки ціна на метал, що на даний час, що в попередні роки, була завжди великою, тож і вартість надання послуг з конструювання металоконструкцій є відповідною, порівняно із іншими.

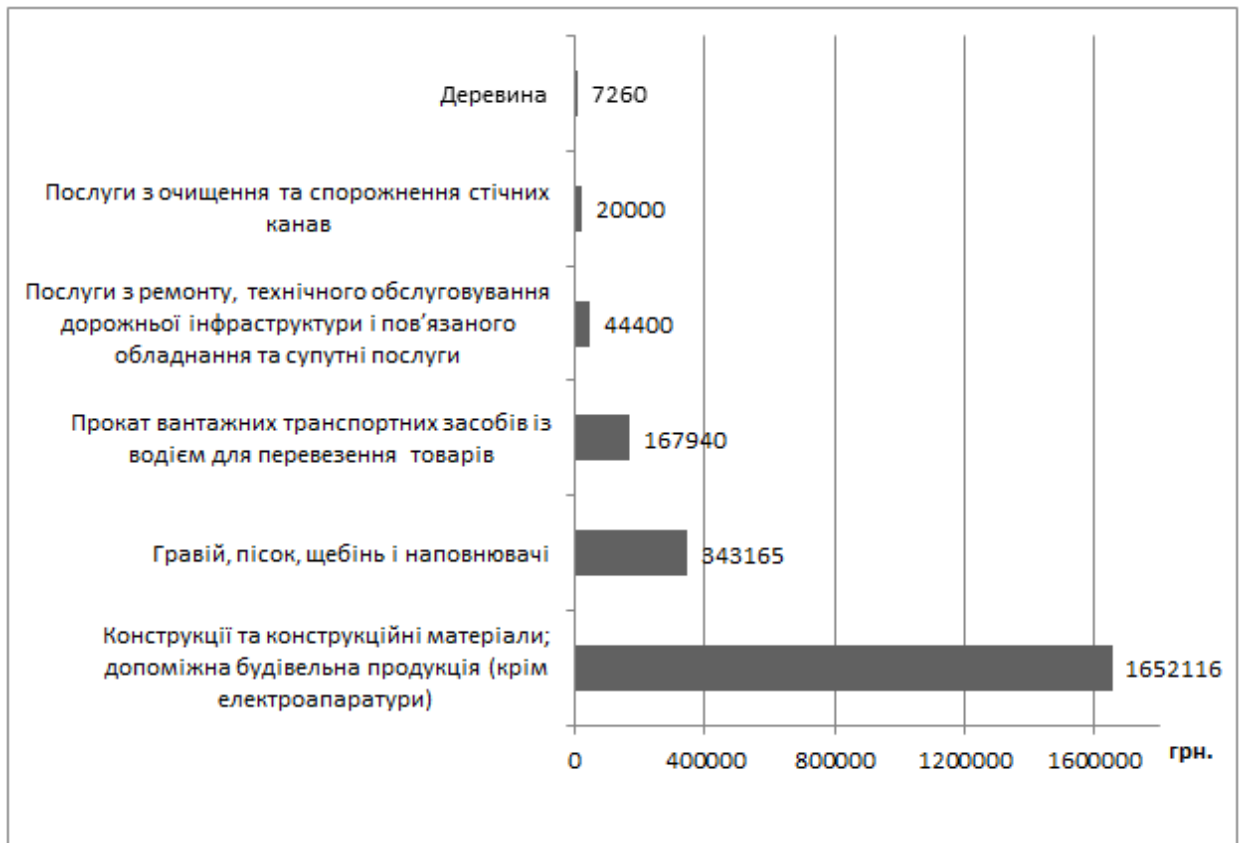

Рис. 3.1. Прибуток іншої будівельної діяльності ТзОВ «Золочівагробуд»

Пропонуємо більше розглянути діяльність ТзОВ «Золочівагробуд» з виконанням будівельних робіт. Як було згадано раніше, товариство сконцентрувало свою увагу на участь у державних закупівлях. З попередніх даних, можна зробити висновок, що такий вибір є вигідним, адже в проведених закупівлях ТзОВ «Золочівагробуд» одержало перемогу в 94% з них.

Аналізуючи перемоги в закупівлях ТзОВ «Золочівагробуд» за період 2022-2020 рр., можна зробити висновок, що найбільш продуктивним є 2021

рік, адже було укладено договорів на суму 184 849 248 грн. Даний показник збільшився майже на 320% в порівнянні з попереднім роком (57 640 474 грн.)

Розглянувши детальніше укладені договори, можна зрозуміти причини такої різниці. В 2020 році було відмінено багато закупівель, в яких брало участь товариство, а суми укладених були не великі. На противагу попередньому року, в 2021 році відмінених торгів майже не було і суми укладання договорів були значно більші. Але в 2022 році даний показник знову зменшився на 34% і становить 61 817 091 грн. На нашу думку, дане зменшення спричинене воєнним діям в країні, що скоротило кількість проведених торгів.

Однією з цікавих особливостей участі в закупівлях певна відмінність між очікуваною та договірною вартістю. Це залежить він виду торгів. Переважно це зумовлено вибором переможці, який запропонує найоптимальнішу ціну за виконання будівельних робіт. Тобто, держава розраховує на певну вартість даного виду будівельних робіт, але якщо підприємство пропонує їх якісне і повноцінне виконання за нищу ціну, перевага буде на його боці. Але не завжди підприємство в змозі скоротити свої витрати, щоб запропонувати достатньо нищу ціну за свою роботу. Тоді договір укладається за очікуваною вартістю. Також в укладанні договору про проведення будівельних робіт враховується відсоток ризикованості.

Пропонуємо розглянути відмінність очікуваної вартості від договірної та відсоток ризикованості на прикладі декількох договорів, які були укладені ТзОВ «Золочівагробуд» у 2022 році (табл. 3.1).

Одним із основних аспекті ринкової економіки є велика конкурентність серед будівельних організацій. На даний час серед конкурентів ТзОВ «Золочівагробуд», які здобули перемогу в закупівлях можна виділити таких:

- МП «Золочівка» - 4;
- ТОВ «Аспект інвестбуд» - 3;
- ТзОВ «Золочівбуд» - 2;
- ТзОВ «Сервіскотломонтаж-Львів» - 2;

Таблиця 3.1

**Відмінність очікуваної та договірної вартості контрактів укладених
ТзОВ «Золочівагробуд»**

№ п/п	Очікувана вартість, грн.	Договірна вартість, грн.	Економія, %	Ризик, %
1	735 704,00	730 860,00	0,7	0
2	4 800,00	4 800,00	0	11
3	19 110 791,00	18 350 000	4	0
4	112 397 590,00	110 535 580,00	1,7	7

Але, на нашу думку, здорова конкуренція тільки сприяє економічному розвитку підприємства та надає жагу покращувати свою діяльність. Значну роль на конкурентоспроможність підприємства відіграє вплив внутрішнього та зовнішнього середовищ на його діяльність.

Пропонуємо для початку проаналізувати внутрішнє середовище ТзОВ «Золочівагробуд» за допомогою оптимальної якісної оцінки (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Аналіз внутрішнього середовища ТзОВ «Золочівагробуд»

Найменування стратегічної позиції	Якісна оцінка позиції		
	Сильна	Нейтральна	Слабка
Стратегія розвитку		+	
Рівень маркетингу			+
Управління закупівлями		+	
Фінансові ресурси: – можливості фінансування з власних коштів; – наявність оборотних коштів		+	
Матеріально-технічні ресурси: – сировина та матеріали; – обладнання та технічне оснащення; – наявність будівельної спецтехніки	+		
Трудові ресурси: – компетентність керівництва; – кваліфікація персоналу	+		
Організаційна культура			
Система управління: планування, організація, контроль, стимулювання праці персоналу		+	
Частка на ринку		+	
Репутація на ринку		+	

Можна помітити, що сильними позиціями товариства можна назвати матеріально-технічні та трудові ресурси, які відіграють дуже важливу роль в будівельній діяльності. Більша частина позицій отримала нейтральну оцінку, адже вони не є достатньо розвинутими, але й не являються слабкими сторонами. Ми хочемо виділити позицій в управлінні, яка на нашу думку є перешкодою в розвитку ТзОВ «Золочівагробуд» – це рівень маркетингу. На даний час, як було представлено раніше, діяльність товариства поширена переважно у Львівській області, що є й причиною недостатньому розвитку маркетингової діяльності.

Для аналізу зовнішнього середовища пропонуємо використати PEST-аналіз, який дозволяє оцінити політичні, економічні, соціально-культурні та технологічні елементи, які можуть бути включені в компанію протягом наступних 3–5 років.

Політичні фактори– це фактори, наякі впливає політичний сценарій країни та політика уряду. У цьому розділі обговорюється вплив різних політичних факторів на будівельну галузь. Будівельна галузь відіграє визначну роль у будь-якій економіці. Таким чином, уряди проводять політику для управління будівельною галуззю. Уряди розробляють політику щодо законів безпеки, законів про зонування та законів про будівництво.

Економічні фактори також є значущими зовнішніми факторами, які впливають на діяльність будь-якого бізнесу чи галузі. Економічне зростання є одним із ключових економічних чинників, безпосередньо пов'язаних із будівництвом. Окрім цього, інфляція також є критичним фактором, який впливає на будівельну галузь. Це тому, що вища інфляція означає вищий рівень цін на товари. Отже, вища інфляція зменшує наявний дохід у кишенях споживачів.

Соціальні чинники – це фактори, пов'язані з суспільством та його демографічною структурою. Населення є одним із факторів, що впливають на попит на будівництво. Суспільні норми та цінності також впливають на будівельну галузь. Наприклад, сім'ї в таких країнах, як Індія, Пакистан

і Бангладеш, живуть за спільною сім'єю. У Пакистані в середньому майже вісім осіб живуть разом у родині.

Технології значно впливають на будь-яку галузь. Сучасне будівництво вимагає багато машин і автоматизації. Отже, сучасні машини та інструменти можуть сприяти процвітанню будівельної галузі.

Для цього потрібно визначити основні фактори, які можуть вплинути на будівельну діяльність товариства і оцінити їх (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

PEST- аналіз ТзОВ «Золочівагробуд»

Політичні	Вагомість	Бали	Оцінка	Економічні	Вагомість	Бали	Оцінка
Вплив держави	0,2	4	0,8	Конкуренція	0,1	3	0,3
Суперечливість законодавства	0,14	3	0,42	Вплив інвестицій	0,42	1	0,42
Ситуація в державі	0,41	5	2,05	Ринок пропозиції та попиту	0,11	4	0,44
Коригування бази законодавства	0,1	1	0,1	Інфляція	0,23	4	0,92
Незрозумілий поділ замовлень держави будівельних послуг і продуктів	0,15	3	0,45	Підвищення вартості ресурсів	0,14	4	0,56
Разом	1		3,82	Разом	1		2,64
Соціально-культурні	Вагомість	Бал	Оцінка	Технологічні	Вагомість	Бал	Оцінка
Рівень життя	0,22	5	1,1	Технологічні нововведення	0,23	2	0,46
Зменшення робочого потенціалу	0,16	3	0,48	Новизна та інноваційність виробництва та надання послуг	0,15	4	0,6
Нестача спеціалістів	0,12	2	0,24	НТП	0,3	5	1,5
Демографічна ситуація	0,15	1	0,15	Використання різних технічних та наукових робіт	0,16	1	0,16
Неготовність до змін у житті людей	0,35	4	1,4	Відкритість технологій	0,16	3	0,48
Разом	1		3,37	Разом	1		3,2

Провівши аналіз, можна зазначити, що в діяльності ТзОВ «Золочівагробуд» найбільший вплив відіграють політичні фактори. На нашу думку, це зумовлено пріоритетністю до участі в закупівельних торгах. Також не менш важливими є соціокультурні фактори впливу, адже вони мають прямий зв'язок з внутрішніми та зовнішніми суб'єктами діяльності. Не потрібно й забувати про технологічні та економічні фактори, які також мають достатній вплив на діяльність будівельного підприємства.

Отже, як було розглянуто, на будівельну діяльність впливають низка зовнішніх та внутрішніх факторів. Тому ТзОВ «Золочівагробуд» повинне враховувати їх вплив на свою діяльність. Особливу увагу варто приділити зовнішнім факторам, адже для збереження конкурентоспроможності товариству потрібно швидко адаптуватися до змін в країні та законодавстві, зберігати гнучкість до потреб споживачів, заохочувати нововведення в технологічному плані та передбачувати зміни в економіці.

Пропонуємо також провести SWOT-аналіз діяльності ТзОВ «Золочівагробуд» (табл. 3.4). Він є найкращим способом вивчення поточної ситуації компаній будівельної галузі. За допомогою SWOT-аналізу можна розкрити сильні та слабкі сторони підприємства, а також можливості та загрози, що виходять із його діяльності.

Даний аналіз є доволі специфічним для економічного аналізу, але з його допомогою можна розробити та реалізувати стратегію розвитку базуючись на сильних та слабких сторонах, а також на майбутніх можливостях та загрозах. SWOT-аналіз ТзОВ «Золочівагробуд» показав, що воно має доволі багато слабких сторін над якими потрібно працювати. Серед слабких сторін варто виділити слабку інноваційну активність, що спричиняє високий ступінь зносу основних фондів, а сильних – це висока ступінь дотримання договірних зобов'язань. ТзОВ «Золочівагробуд» потрібно зменшити кількість своєї слабких сторін та розробити програми для зменшення дії зовнішніх загроз.

Таблиця 3.4

SWOT-аналіз ТзОВ «Золочівагробуд»

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Високий ступінь дотримання договірних зобов'язань відносно кінцевих споживачів</p> <p>Позитивний імідж у суспільно-політичному житті</p> <p>Близькість джерел сировини для виробництва будівельних матеріалів</p> <p>Значна ринкова частка у регіональній структурі економіки</p> <p>Зростання обсягу виробництва</p>	<p>Нестача обігових коштів</p> <p>Розміри діяльності надто малі, щоб вплинути на ринкову ситуацію</p> <p>Низька інноваційна активність, високий ступінь зносу основних фондів</p> <p>Низька інвестиційна привабливість</p>
Можливості	Загрози
<p>Реалізація проектів на засадах державно-приватного партнерства</p> <p>Наявність програм поліпшення якості будівництва</p> <p>Зменшення кількості будівель та інженерних споруд незавершеного будівництва</p> <p>Високий потенціал ринку збуту в Україні та освоєння нових сегментів ринку</p> <p>Можливість розширення асортименту продукції для задоволення потреб споживачів</p>	<p>Посилення конкуренції на ринку типового будівництва</p> <p>Загроза підвищення вимог споживачів до продукції</p> <p>Нестабільна політична ситуація в країні та недосконале, часто змінюване законодавство</p>

Для покращення збереження і навіть покращення свого місця на ринку можемо запропонувати деякі поради.

У будівельному бізнесі хороші стосунки з клієнтами можуть допомогти безперебійному виконанню нагороджених проектів; однак це не гарантує автоматичного розподілу нових проектів. Для нових проектів існуючі підрядники повинні знову конкурувати в тендерному процесі.

Щоб зменшити ризик у бізнес-моделі, а також зменшити вплив циклічності, будівельній компанії потрібно свою бізнес-модель. Компанії досягають диверсифікації за багатьма різними аспектами, такими як географічне розташування проектів, бізнес-сегменти, кількість проектів, кількість клієнтів тощо. Добре диверсифікована бізнес-модель забезпечує стабільність фінансових показників будівельних компаній.

У будівельному бізнесі великі компанії мають багато переваг. Перша і найбільша перевага полягає в тому, що для багатьох проектів розмір/чиста вартість є кваліфікаційним критерієм для участі в торгах. Таким чином, лише компанії, розмір яких перевищує мінімальний розмір, мають право брати участь у торгах для таких проектів.

Замість того, щоб знижувати ціни, будівельні компанії повинні зосередитися на отриманні якісних проектів, які використовують їхні навички. Подумайте про свою унікальну торгову точку, на якій ви спеціалізуєтесь, і підкресліть це у своєму маркетингу. Краще отримувати менше робочих місць, але з вищою прибутковістю, ніж більше роботи, але з мінімальною прибутковістю, яка ризикує перетворитися на збитки.

Переробка — одна з найдорожчих проблем, які можуть трапитися з підрядником. Це не тільки впливає на прибуток компанії від проекту, але й шкода її репутації також впливає на майбутні прибутки. Тому потрібно звести до мінімуму помилки, які викликають переробку

Кілька контрактів в одному будівельному проекті та їх ієрархічна структура платежів призводять до того, що проблеми з оплатою виникають досить легко. Довга тривалість проектів також означає, що галузь чутлива до економічних спадів. Зміни в початковому плані також можуть спричинити незадоволення клієнтів виконаною роботою, що знову спричинить суперечки щодо оплати. Як би там не було, важливо, щоб підрядники використовували наявні в них інструменти, щоб вчасно отримувати гроші.

Будівельна галузь є однією з найменш оцифрованих галузей у світі, поступаючись лише сільському господарству. За лаштунками є багато трудомістких процесів, які виграють від автоматизації. Ці процеси мають значний вплив на вашу маржу та прибутковість, а використовуючи нові технології для підвищення ефективності цих процесів, може виконувати більше роботи, яка дійсно приносить гроші.

Формування точного кошторису роботи, вимагає точної інформації, в тому числі ніж ціна матеріалів і вартість праці. Точне значення цих витрат

можна сформулювати, переглянувши попередні подібні проекти. Використання програмних засобів, включно з непередбаченими витратами, і перегляд цих пропозицій підвищить загальну точність оцінки кожної роботи.

Надання оцінювачам недостатніх ресурсів призведе до неправильних ставок, що призведе до завищення або заниження ставок і зниження прибутковості. Ризик заниження ставок і отримання недостатнього прибутку або завищення ставок і втрати роботи можна вирішити за допомогою процесу перевірки. Керівництво має ретельно перевірити всі кошториси, навіть якщо робота не виграна. Це дозволяє уточнювати майбутні пропозиції та допоможе вам знайти баланс між забезпеченням ставок і забезпеченням прибутковості. Комплексний план безпеки, включений до навчання співробітників, забезпечить сильну увагу безпеці та може зменшити кількість нещасних випадків і травм. Навчання, яке охоплює такі теми, як робота з важким обладнанням, обробка матеріалів і використання інструментів, сприятиме безпечнішому робочому місці, що призведе до підвищення морального духу та стабільнішої робочої сили.

Впровадити надійну систему для відстеження прогресу на шляху до поставлених цілей. Це слід робити після кожної роботи, наприкінці кожного місяця та наприкінці кожного кварталу. Розглянути можливість використання програмного забезпечення для керування проектами, створити регулярних звітів або проведення командних зустрічей, щоб ефективно відстежувати прогрес.

3.2. Фінансовий аналіз ТзОВ «Золочівагробуд»

Основну роль в аналізі діяльності підприємства спеціалісти виділяють фінансовому аналізу. Завдяки йому можна визначити теперішній стан підприємства, його платоспроможність, ліквідність та стабільність. Також важливість даного аналізу є виявлення недоліків у фінансовій діяльності та

швидка реакція на їх усунення, а також передбачення можливих неприємних ситуацій. Даний аналіз проводиться на основі фінансової звітності підприємства.

ТзОВ «Золочівагробуд», як було розглянуто раніше, зосередив свою діяльність на будівництві житлових та нежитлових споруд, наданні різних послуг пов'язаних з будівництвом. Пропонуємо для початку проаналізувати структуру та склад майна товариства, його темпи розвитку в цілому та окремих його видах на основі додатків Е і Ж. Для аналізу майна ми використовуємо горизонтальний метод, наведений в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Горизонтальний аналіз майна ТзОВ «Золочівагробуд»

Стаття	2021 рік		2022 рік		Темп зростання, %
	тис. грн	% до підсумку	тис. грн	% до підсумку	
1. <u>Необоротні активи</u>	4 102,5	9,6	6 424,2	12,2	156,6
1.1. Основні засоби	4 102,5	9,6	6 424,2	12,2	156,6
2. <u>Оборотні активи</u>	38 366,1	90,4	46 289,0	87,8	120,1
2.1. Запаси	11 661,0	27,47	14 048,9	26,66	120,5
2.2. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	10 322,5	24,3	9 337,0	17,7	90,4
2.3 Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	15,7	0,03	19,8	0,04	126,1
2.4. Інша поточна дебіторська заборгованість	10 156,0	24,0	15 248,6	28,9	150,1
2.5. Гроші та їх еквіваленти	6 210,9	14,6	7 634,7	14,5	122,9
Всього	42 468,6	100	52 713,2	100	124,1

Аналізуючи наведені дані можна помітити, що загальна вартість активів зросла на 24,1% порівняно з минулим роком. Також спостерігається доволі активний темп росту усіх видів активів, особливо це стосується необоротних активів (156,6%). Саме збільшення необоротних активів підприємства є показником розвитку будівельної діяльності. Якщо розглядати структуру активів ТзОВ «Золочівагробуд» то основну їх частку складають необоротні активи. Пропонуємо більш детально проаналізувати

склад і структуру активів підприємства за допомогою показників їх ефективності (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Показники ефективності використання активів ТзОВ «Золочівагробуд»

№ п/п	Показник	2021 рік	2022 рік	Відхилення
1. Показники стану і ефективності використання основних засобів				
1.1	Коефіцієнт придатності основних засобів	2,6	2,7	+0,1
1.2	Коефіцієнт зносу основних засобів	0,4	0,4	0
1.3	Коефіцієнт майна виробничого призначення	0,3	0,3	0
1.4	Фондовіддача	31,9	11,9	-20
1.5	Фондомісткість	0,03	0,08	+0,05
2. Ефективність використання оборотних активів				
2.1	Коефіцієнт мобільності майна	0,9	0,9	0
2.2	Коефіцієнт мобільності оборотних активів	0,9	0,9	0
3. Ефективність використання майна				
3.1	Коефіцієнт постійності	0,1	0,1	0
3.2	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	9,3	7,2	-2,1
3.3	Індекс постійного активу	0,4	0,5	+0,1

При аналізі показників стану та ефективності використання активів зробити такі висновки: частина придатних до експлуатації є малою; накопичення коштів для оновлення задовільним (рекомендоване значення <0,5); засобів виробництва у майні є недостатньо (рекомендоване значення >0,5); фондовіддача зменшилась; товариство не прискорює оборотність майна в своїй діяльності; низький виробничий потенціал; зниження ліквідності балансу.

Велику роль у фінансовому аналізі підприємства відіграє розгляд його капіталу, який був вкладений з метою здійснення господарської діяльності. Тому для початку пропонуємо провести горизонтальний аналіз капіталу ТзОВ «Золочівагробуд», використовуючи дані додатків Е і Ж (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Горизонтальний аналіз капіталу ТЗОВ «Золочівагробуд»

Стаття	2021 рік		2022 рік		Темп зростання, %
	тис. грн	% до підсумку	тис. грн	% до підсумку	
1. Власний капітал	10 891,1	25,6	14 151,1	26,8	129,9
1.1. Зареєстрований капітал	709,4	1,7	709,4	1,3	100
1.2. Нерозподілений прибуток	10 181,7	23,9	13 441,7	25,5	132,0
2. Поточні зобов'язання	31 577,5	74,4	38 562,1	73,2	122,1
2.1 Короткострокові кредити банків	3 000,0	7	4 824,0	9,2	160,8
2.2. Поточна кредиторська заборгованість	1 852,3	4,4	3 436,9	6,5	185,5
2.3. Інші поточні зобов'язання	26 725,2	63	30 301,2	57,5	113,4
Всього	42 468,6	100	52 713,2	100	124,1

Результати даних показників можна сприймати позитивно. Можна помітити приріст власного капіталу товариства – 129,9%. Даний показник свідчить про збільшення фінансової незалежності. Але потрібно звернути увагу на структуру джерел фінансування. Питому вагу займає позиковий капітал, що в час скорочення будівництва і підвищення цін не є показником зміцнення фінансового стану підприємства.

Пропонуємо звернути увагу на більш детальному аналізі капіталу ТЗОВ «Золочівагробуд», а саме джерела його формування (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Аналіз показників ефективності використання капіталу
ТЗОВ «Золочівагробуд»

№ п/п	Показник	2021 рік	2022 рік	Відхилення
1	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,3	0,3	0
2	Коефіцієнт фінансової залежності	4	4	0
3	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,7	0,7	0
4	Коефіцієнт фінансового ризику (коефіцієнт фінансового лівериджу)	2,9	2,7	+0,2
5	Коефіцієнт фінансової стабільності	0,3	0,4	+0,1
6	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,6	0,5	-0,1

Аналізуючи показник фінансової незалежності можна помітити його стабільність у значенні 0,3. Спеціалісти вважають, що даний показник не має бути менший ніж 0,5, але в чимало світових підприємств, особливо японських, він дорівнює 0,2-0,3. Тому, на нашу думку значення коефіцієнта фінансової незалежності ТзОВ «Золочівагробуд» не потрібно вважати показником його низького фінансового стану. Коефіцієнт фінансової залежності є вищим за рекомендований спеціалістами (<2). Також можна помітити повну залежність ТзОВ «Золочівагробуд» від позикового капіталу, що є негативною тенденцією. Цю залежність можна помітити і при розрахунку коефіцієнта фінансового ризику, який має бути менше 1. Це може стати причиною зниження фінансової незалежності та стійкості товариства. Коефіцієнт фінансової стабільності є нищим за рекомендований (>1), але в світові аналітики вважають, що оптимальне його значення коливається в межах 0,5-0,7. Даний показник свідчить, що товариство веде свою діяльність більше за рахунок позикових коштів. Коефіцієнт маневреності не є доволі високим, що не може свідчити про достатній гнучкості використання власних коштів.

Ще пропонуємо проаналізувати будівельну діяльність ТзОВ «Золочівагробуд» за такими ознаками, як: ділова активність, рентабельність, потенційного банкрутства (табл.3.9). Аналізуючи ділову активність ТзОВ «Золочівагробуд» показав, що покриття активів, дебіторської заборгованості та запасів є доволі великі, а ріст стрімкий. Фондовіддача оборотних активів також має позитивне значення для операційної діяльності товариства. Рентабельність активів та сукупного капіталу є малою, що показує низький рівень віддачі їх від використання. Прибутковість власного капіталу ТзОВ «Золочівагробуд» є низькою, тому може стати причиною зниження інтересу власників та інвесторів. Окупність власного капіталу має позитивне значення для діяльності підприємства і його ріст може допомогти залучити інвесторів. Значення відношення чистого прибутку на одиницю продукції є малим і його зменшення може повпливати на ефективність діяльності на ринку.

Таблиця 3.9

Аналіз ділової активності та рентабельності ТзОВ «Золочівагробуд»

№ п/п	Показник	2021 рік	2022 рік	Відхилення
1. Аналіз ділової активності				
1.1	Коефіцієнт обертання активів	2,7	5,5	+2,8
1.2	Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості	10,1	13,3	+3,2
1.3	Коефіцієнт обертання матеріальних запасів	7,7	9,7	+2
1.4	Фондовіддача оборотних активів	18,6	20,3	+1,7
2. Аналіз рентабельності				
2.1	Рентабельність активів	0,09	0,06	-0,03
2.2	Рентабельність сукупного капіталу	0,1	0,07	-0,03
2.3	Рентабельність власного капіталу	0,3	0,2	-0,1
2.4	Період окупності власного капіталу	2,9	3,8	+0,9
2.5	Чиста рентабельність реалізованої продукції	0,05	0,02	-0,03

Як можна помітити, не всі фінансові показники ТзОВ «Золочівагробуд» мають позитивне відображення його діяльності. Тому пропонуємо розглянути кілька пропозицій для покращення фінансового стану товариства.

Необхідно підвищити продуктивність. Підвищити продуктивність на робочому місці означає працювати ефективно, контролювати витрати та дотримуватися графіка. Проекти, завершені в рамках бюджету та достроково, як правило, призводять до вищої норми прибутку, тому будівельні фірми завжди прагнуть підвищити продуктивність.

Потрібно відстежувати і знати всі свої витрати. Щоб отримати прибуток і підвищити прибутковість, потрібно розуміти витрати, пов'язані з виконанням кожного проекту. Це включає не лише витрати на роботу, але й накладні витрати. Вартість роботи включає все, що безпосередньо необхідно для завершення проекту. До них належать робоча сила, матеріали, витратні матеріали, витрати на оренду обладнання, премії за скріплення, паливо,

дозволи тощо. Загалом, усе, що стосується витрат на фактичному робочому місці, є частиною ваших витрат на роботу.

Оцінки мають бути реалістичними та максимально точними. Якщо оцінки занадто низькі, жодне управління проектом або збільшення продуктивності не принесе прибутку.

Розробити надійні системи відстеження вартості проекту. Програмне забезпечення для цифрового відстеження витрат може допомогти відібрати всю інформацію про проект, щоб краще відстежувати фінансування будівництва. Це може допомогти контролювати бюджет і передбачати майбутні витрати на проект, щоб краще контролювати фінансове управління будівництвом.

Регулярно контролювати грошові потоки. Грошовий потік означає рух грошей у будівельну галузь і з неї через вхідні платежі та витрати. Команди проекту повинні ретельно керувати грошовими потоками, щоб завжди було достатньо грошей для оплати витрат проекту до наступного платежу, інакше проект може зупинитися.

Мінімізувати ризик за допомогою фінансового планування. Впровадження процедур управління ризиками при будівництві, які відповідають заздалегідь визначеному плану стратегій «якщо-тоді», може допомогти пом'якшити справжню катастрофу. Управління фінансовими ризиками включає виявлення та оцінку всіх можливих фінансових ризиків, а потім створення резерву грошових потоків, щоб зануритися в нього, коли це необхідно.

Висновок до розділу 3

ТзОВ «Золочівагробуд» на даний час є одним із будівельних підприємств, який сконцентрував свою діяльність на державних закупівлях. Основна частка його діяльності зосереджена на Львівській області. Найбільш

продуктивнішим роком в укладанні договорів для ТЗОВ «Золочівагробуд» був 2021 рік.

Будівельна галузь, як можна спостерігати на прикладі ТЗОВ «Золочівагробуд» є дуже чутливою до впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Тому варто дотримуватися порад, щоб зменшити свою чутливість до цих факторів та бути готовим до непербачених ситуацій, які можуть вплинути на будівельну діяльність підприємства.

Фінансово-економічний аналіз діяльності ТЗОВ «Золочівагробуд» показав, що підприємство має ефективну базу активів і ефективно її використовує. А ось при аналізі джерел їх створення можна помітити ріст домінування залучених коштів. Дана тенденція є поганою, і може спричинити спад ефективності діяльності та збільшити залежність від зовнішніх факторів впливу. Тому для покращення ефективності діяльності та підтримання конкурентоспроможності на ринку було запропоновано низку порад.

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ НА БУДІВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

4.1. Охорона праці на будівельному майданчику

Будівельна галузь характеризується своїми масштабами та важкістю роботи. Саме тому будівельна галузь являється однією з лідерів небезпечних та травматичних ситуацій. Щоб запобігти виникненню таких ситуацій важливим є правильна організація безпеки праці.

Організація охорони праці на будівельних підприємствах регламентується на законодавчому рівні. Державою розроблено нормативні документи, в яких подаються основні вимоги пов'язанні з організацією будівельно-монтажних робіт. Основним з таких є ДБН А.3.2-2-2009.

Як було розглянуто раніше, будівельний процес можна розділити на три етапи. Основним для організації безпеки праці є підготовчий процес. Саме на даному етапі підприємству потрібно вжити таких заходів:

- забезпечення необхідною технічною та проектною документацією;
- розробка комплексної безпеки будівництва;
- правильна організація управління та комунікації на будівництві;
- перевірка всього обладнання;
- забезпечення всіма умовами праці (електро-, тепло-, водопостачання);
- організація технічного та авторського огляду будівельного майданчика;
- забезпечення пожежного та цивільного захисту.

В будівельному процесі бере участь велика кількість учасників, тому важливим є попереднє ознайомлення їх із технікою безпеки. Для цього перед

виконанням робіт для працівників і всіх учасників, які з ними пов'язанні проводиться інструктаж. На даному інструктажі уповноважена робота має детально розповісти про правила поведінки на робочому місці, порядок дій при виникненні надзвичайної ситуації, а також всі можливі варіанти їх уникнення. На підприємстві, в залежності від специфіки виконання будівельних робіт, місця їх проведення розробляється положення про навчання з охорони праці на підприємстві, а також формується графік проведення навчання та перевірки знань. Навчання може проводитися, як у вигляді подання лекційного матеріалу, так і з використанням навчального матеріалу (відео, аудіо, зображення і т. д.).

Перед початком робіт всі особи, які будуть задіяні у будівельному процесі мають пройти перевірку знань з охорони праці. Вона проводиться внутрішньою комісією, яку попередньо призначив керівник підприємства. Після проведення перевірки знань, комісія формує протокол про результати працівників.

Також особливу увагу приділяється робітникам, які працюють чи організовують роботу в небезпечних умовах. Навчання таких осіб може проводитися, як на підприємстві, так і в спеціальних центрах з охорони праці. Дане навчання має проводитися не менше одного разу на рік.

Не потрібно забувати про обов'язковість медичного попереднього та періодичного медичного огляду. Це є дуже важливим для будівельної діяльності, адже працівники виконують важку роботу, в деяких випадках з задіянням шкідливих або небезпечних елементів. Періодичність проведення медичного огляду та перелік обов'язкових лікарів встановлюється відповідно законодавству, в залежності від виду виконання робіт.

4.2. Підвищення стійкості роботи об'єктів будівельної галузі у воєнний час

На даний час будівельна галузь зіткнулася із великими проблемами, що спричинила війна. Будівельна діяльність, яка являється однією із перших галузей економіки яка завжди має попит на свою продукцію. Але, незважаючи на розміри та попит, дана галузь є дуже чутливою до зовнішніх чинників впливу. Дану особливість можна було спостерігати у період пандемії, коли масштаби будівництва зменшилися в кілька разів.

У 2021 році позитивна динаміка в основних сегментах ринку будівельних матеріалів свідчила про те, що ринок адаптувався до пандемії. Враховуючи активне будівництво транспортної інфраструктури, попит на нові житлові площі та комерційну нерухомість, галузь розвивалася.

Але не надовго, адже аочалося повномасштабне вторгнення. Великої шкоди було завдано, як воєній, так і цивільній інфраструктурі. Станом на 2022 року експерти оцінюється прямі збитки від руйнування становлять понад 110 млрд доларів (~2,9 трлн грн).

З початком повномасштабної війни будівництво припинилося, скоротився ринок будівельних матеріалів. Так, за даними Держстату, у 2022 році обсяги будівництва скоротилися на 65%. Сьогодні компанії продовжують працювати обмежено.

Тому, для відновлення пошкоджених та зруйнованих будівель важливим є активна робота об'єктів будівельної галузі. До основних таких об'єктів можна віднести: заводи із виготовлення цегли, блоків, бетонних виробів, металоконструкцій; фабрики хімічної промисловості; деревопереробні підприємства; бетонні вузли; паливні заводи і т. д.

Конфедерація будівельників України повідомляє, що для відновлення лише зруйнованого війною житлового фонду буде потрібно не менше 3,9 мільйона квадратних метрів скла, 5,7 мільйона кубометрів бетону (11,9 мільйона тонн), 39,3 мільйона кубометрів цегли (або 14 мільйонів тонн) і 45

мільйонів квадратних метрів черепиці. Це, окрім загального середньорічного споживання такої продукції.

На даний час можна спостерігати економічний спад, а також і значні фізичні втрати об'єктів будівельної галузі в східних та центральних областях України. Тому майже вся виробнича діяльність сфокусувалася у західних областях країни. За даними спеціалістів на даний час пошкоджено 15% заводів будівельних матеріалів, що мали велику виробничу потужність.

Деякі східні виробництва перевезли свої склади готової продукції, перебазували виробництво у західні райони. Але потрібно зазначити, що такі галузі, як цегляні, керамічної плитки, бетонної продукції, цементу, металургійні, кар'єри та ін., які займають дуже велику площу надзвичайно важко перебазувати фізично. Тому найбільше спостерігається дефіцит саме цієї продукції.

Окрім цього, з початком війни знизився і попит на будівельну продукцію. Особливо це стосується підприємств, які орієнтувалися на внутрішніх замовників. Більшість підприємств вже вичерпали свої оборотні кошти для виплати заробітної плати працівникам і всіх заходів, щоб залишитися на ринку.

Хоч і ціна на продукцію будівельної галузі буде рости. Це спричинене збільшенням вартості сировини, енергоносіїв, підвищення вартості логістики тощо. Але найважливішим на даний час є заохочення та підтримка для продовження своєї діяльності таких підприємств.

При дослідженні найбільших пошкоджень отримало виробництво листового скла. На даний час цей матеріал завозиться з Європейського Союзу, що відображається на його вартості. Державою планується збудувати завод з виготовлення скла в Київській області. Це допоможе покращити потужність забезпечення будівельними матеріалами вже до 2025 року.

Низка інших матеріалів буде затребувана, тому їх буде бракувати на ринку. Це матеріали для покрівлі, зокрема. До війни китайська сталь

становила 30% покриття в Україні, включаючи профнастил і металочерепицю. На даний час логістика з цією країною призупинена.

Але з державною й іноземною допомогою будівельна галузь оживає і є надія на відновлення хоч половини довоєнної потужності. Важливі дії для відновлення об'єктів будівельної галузі можна розділити на два напрямки: відновлення пошкоджених і добудова об'єктів з високою ступеню готовності. Важливим, як виділяють багато спеціалістів, є підтримка з боку держави. Як це можна зробити? Одним із моментів такої підтримки є надання доступних кредитів та зменшення податкового навантаження. Також держава може збільшити попит на продукцію даної галузі. Це можна здійснити за допомогою збільшення державних замовлень з відбудови зруйнованої інфраструктури. Ще однією позитивною дією є розробка швидкого механізму компенсації завданих збитків під час воєнних дій.

Для підтримки будівельного бізнесу позитивним може стати залучення іноземних інвестицій та реалізація на закордонному ринку. Але високі військові ризики, неможливість отримати кредити, відсутність розуміння ринку на тривалу перспективу та висока вартість підключення до енергомереж є основними перешкодами для інвестицій. Водночас інвестиції продовжуються.

Спеціалісти вважають, якщо з державною та іноземною допомогою об'єкти будівельної галузі зможуть функціонувати, то Україна забезпечить себе матеріалами для розбудови після війни на 90%.

Як було розглянуто раніше, об'єкти будівельної галузі зазнали великої шкоди під час воєнних дій, але потреба в їхній продукції тільки набирає більший попит. Тому важливим є збереження стійкості цих об'єктів на ринку.

Держава може надати деяку підтримку для збереження стійкості підприємства в такі часи. Але не потрібно забувати, що підприємства такої галузі також мають вжити певних заходів для продовження діяльності у

воєнний час. Можна запропонувати кілька шляхів для забезпечення стійкості об'єктів будівельної галузі у воєнний час:

- захист працівників від надзвичайних ситуацій під час війни;
- захист важливого устаткування в надійних місцях;
- підготовка до проведення аварійно-рятувальних робіт;
- забезпечити стійкість паливно-енергетичного комплексу та систем водопостачання;
- продумання логістики постачання сировини;
- впровадження надійної управлінської структури.

З допомогою даних заходів об'єкти будівельної галузі зможуть передбачувати несподівані ситуації і запобігати їх впливу. Тоді вони збільшать свою ефективність виробництва, що в подальшому допоможе повністю забезпечити потрібними матеріалами для розбудови зруйнованої інфраструктури.

Висновки до розділу 4

На будівельному підприємстві особливу увагу приділяють охороні праці, адже дана галузь є складною і небезпечною. Всі працівники маю проходити інструктаж перед прийняттям на роботу, а також перед початком будівельних робіт на майданчику. Обов'язковим є і щорічний медичний огляд, який має проходитися в залежності від фаху працівника.

На даний час в країні важка ситуація з забезпеченням будівельної сировини. Тому важливим для країни є збереження економічної стійкості об'єктів будівельної галузі. Даний процес є доволі складним, тому має відбуватися, як і з залученням державних сил, так і власних.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Будівельна галузь являються однією з найстаріших, що робить її провідною в ринковій економіці. Саме тому розвиток даної галузі являється пріоритетним для кожної країни, а її бухгалтерський облік розроблений спеціально з урахуванням всіх її особливостей. На основі проведених досліджень можна зробити певні висновки.

Розглянувши економічну ситуацію в державі, було встановлено, що найбільшій уваги приділяється інженерним спорудам, в особливості транспортним. Індекс будівельної продукції на даний час зріс і в другій половині 2023 року становив 118,4%. Схожа статистика спостерігається і в світовому ринку будівельної продукції. Експерти прогнозують стабільне зростання доходів будівельної галузі протягом наступних років і очікується, що він досягне 14,4 трильйона в 2030 році.

Будівництво є дуже складним і довготривалим процесом, тому спеціалісти розділяють його на такі етапи: підготовчий, будівництво та реалізація. Готова продукція даної галузі являється високо габаритною та нерухомою та має певне значення у використанні. Тому її поділяють на такі основні групи: будівлі (житлові та нежитлові) та інженерні споруди. Підприємства будівельної галузі також підлягають класифікації за різними ознаками, а саме: за характером договірних відносин, по виду виконаної роботи, за видами будівництва, за чисельністю працюючих.

В роботі показано відмінність бухгалтерського обліку від господарського. Основними ознаками відмінності являється: фокусація діяльності на проектах, довготривалість, децентралізоване виробництво та інші. Тому будівельним підприємствам рекомендовано розділити бухгалтерський облік на фінансовий, податковий та управлінський, які

допоможуть чітко та ефективно висвітлювати всю інформацію процесу будівництва.

Розглянуто, що ТзОВ «Золочівагробуд» являється підприємством, яке виконує різні будівельні роботи, основними з них є: будівництво житлових та нежитлових будівель; добування піску, гравію і т.д.; виготовлення виробів з бетону; виробництво дерев'яних та столярних виробів; та інші. Якщо аналізувати показники за теорією життєвого цикла Б. З. Мільнера, то на нашу думку ТзОВ «Золочівагробуд» знаходиться на переході з етапу росту на етап зрілості. Управлінська структура ТзОВ «Золочівагробуд» підпорядковується, в першу чергу, загальним зборам учасників, а потім генеральному директору. У всіх будівельних об'єктах, складах та цехах є призначених керівник підрозділу. Наявна централізована структура бухгалтерського відділу та комп'ютерна форма ведення бухгалтерського обліку.

Розглянуто форми первинних документів та специфіка їх заповнення. Будівельне підприємство використовує всі затверджені форми первинних документів. Для внутрішнього оформлення інформації також використовуються типові форми документів із внесенням своїх коректив, але збереженням обов'язкових реквізитів.

В роботі показано особливості аналітичного та синтетичного обліку господарського процесу. Особливу увагу приділяються необоротним та оборотним активам, які в будівельному підприємстві займають основне місце. Також розглянуто виникнення та погашення дебіторської та кредиторської заборгованості.

Доведено важливість управлінського обліку та перспективи його вдосконалення. Запропоновано внутрішній звітний документ, який розділяю витрати відповідно об'єкту, складу чи цеху. Це допоможе краще відслідкувати матеріальні затрати та мінімізувати їх, а також оцінити виконану роботу.

Проведено аудит будівельної діяльності ТзОВ «Золочівагробуд». Аудит проводився в певних напрямках будівельної діяльності. При проведенні аудиту будівельної діяльності ТзОВ «Золочівагробуд» помилок, які серйозно вплинуть на майбутню діяльність не знайшлося. Але на нашу думку підприємству потрібно частіше проводити більш поглиблений аудит всієї своєї діяльності із залученням зовнішніх експертів.

При аналізі структури та зовнішньої діяльності ТзОВ «Золочівагробуд» встановлено, що будівельна галузь є дуже чутливою до впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Тому було запропоновано поради, щоб зменшити свою чутливість до цих факторів та бути готовим до непередбачених ситуацій, які можуть вплинути на будівельну діяльність підприємства.

При проведенні фінансово-економічного аналізу ТзОВ «Золочівагробуд» показав певні особливості та розповсюджені проблеми будівельної галузі. Підприємство має ефективну базу активів і ефективно її використовує. А ось при аналізі джерел їх створення можна помітити ріст домінування залучених коштів. Дана тенденція є поганою, і може спричинити спад ефективності діяльності та збільшити залежність від зовнішніх факторів впливу. Тому для покращення ефективності діяльності та підтримання конкурентоспроможності на ринку було запропоновано низку порад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України: Закон України № 436-IV від 16.01.2003 р. URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 20.10.2023).
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 18.11.2023).
3. Наказ Держстату України Про затвердження Номенклатури продукції будівництва від 29.12.2017 № 356. URL:https://zakononline.com.ua/documents/show/64011___64011 (дата звернення: 18.11.2023).
4. Наказ Про затвердження типових форм первинного обліку (Форми NN ОЗ-1, ОЗ-2, ОЗ-3, ОЗ-4, ОЗ-5, ОЗ-6, ОЗ-7, ОЗ-8, ОЗ-9, ОЗ-14, ОЗ-15, ОЗ-16). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0352202-95/> (дата звернення: 18.11.2023).
5. Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Законодавство України / Інтерактивна бухгалтерія. URL: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/onemanuals/35131> (дата звернення: 18.11.2023).
6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність : Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 12.11.2023).
8. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності від 28.03.2013 №433. URL:

- http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536 (дата звернення 11.10.22023).
9. Про затвердження нової редакції Методичних рекомендацій з формування собівартості будівельно-монтажних робіт. Лист від 21.01.2011 № 23-13/507/0/6-11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v_507738-11#Text (дата звернення 11.10.2023).
 10. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 25.11.2023).
 11. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення: 18.10.2023).
 12. Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю : Закон України від 19.06.2003 р. №978-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-15> (дата звернення 12.11.2023).
 13. Аудит будівельних компаній: чому це необхідний процес для зростання бізнесу. Dedalsoft: веб-сайт. URL: <https://dedalsoft.com.ua/blog/audyt-budivelnykh-kompanii> (дата звернення 9.10.22023).
 14. Будівельна діяльність: документообіг. Ліга:Закон: веб-сайт. URL: https://bz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/BZ008313 (дата звернення 20.10.2023).
 15. Глушко А.Д., Грачова А.О. Методичні засади аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Ефективна економіка. 2019. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7106> (дата звернення 20.10.2023).
 16. Гріщенко, І., & Гринчук, Т. Основні аспекти фінансового планування в системі фінансової безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*,

- (22).URL:<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/61/56>. (дата звернення 20.10.2023).
- 17.Гумега В.В. Особливості аудиту будівельних підприємств. Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин .-2020.- №44.- С.24-30
- 18.Гуржій Н. М., Кулачок Н. П. Антикризове управління. *Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку*.2018. Вип. 4(06). С. 20-26.
- 19.Дмитренко В. Стратегічний аналіз розвитку підприємств будівельної галузі. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2020. №3(59). С. 199–206.
- 20.Економіка будівельного підприємства : навч. посіб. / Окландер Т.Ота ін. Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 363 с.
- 21.Жидеєва Л. І., Колісник О. П., Салямон-Міхеєва Л. І. Аудит : навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. – 312 с.
- 22.Кондратюк О. М., Руденко О. В., Обод Л. О. Короткий аналіз фінансового стану в оцінці бізнесу компанії (на прикладі ПАТ «Криворізький залізорудний комбінат»). *Ефективна економіка*. 2020. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7575> (дата звернення: 20.10.2023).
- 23.Королюк Т. Діджиталізація документообігу в обліку.Розвиток соціально-економічних систем в геоекономічному просторі: збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 19 травня, 2023 р.). Тернопіль, ФОППаляницяВ.А., 2023. 142 с. С. 79–81.
- 24.Королюк Т. М., Рапа Н. В. Особливості обліку в будівельній галузі. Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції : матеріали III Міжнар. наук.–практ.Інтернет-конф. (21-22 листопада 2023 р., м. Херсон – м. Хмельницький) – Херсон:Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2023. С.29-32.

- 25.Королюк Т., Рапа Н.Діджиталізація документообігу: законодавчі аспекти, переваги та недоліки, ефективність впровадження. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2021. Вип. 2 (25). С. 270-280. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21ktmnev.pdf>.(дата звернення: 20.10.2023).
- 26.Королюк Т., Рапа Н.Діджиталізація документообігу на підприємстві: особливості сервісного забезпечення. *Галицький економічний вісник*. 2022. Том 75. №2. С. 37-45.
- 27.Королюк Т., Хомин П., Співак С. Особливості організації управлінського обліку в системі контролінгу. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 84. № 4. С. 71-77.
- 28.Королюк Т.М. Документообіг в інформаційній системі управління підприємством.Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституціональних змін : зб. матер. Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (м. Полтава, 22 жовтня 2020 р.). / за ред. Пилипенко К.А. Полтава : ПДАА, 2020. 785 с. С. 297-301.
- 29.Корсун Б.І. Теоретичні аспекти модернізації системи документообігу підприємства. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ*. 2021. Вип. 100. С. 233 – 238.
- 30.Латишева О.В., Сайко А.Д. Будівельна галузь України: сучасний стан та її роль у забезпеченні сталого розвитку національної економіки. *Економічний вісник Донбасу*. 2019. № 2(56). С.66-73.
- 31.Лахтіонова Л. А. Загальна оцінка власного капіталу за даними проміжної фінансової звітності. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління*. -2020.-Т. 31(70), №3(2).-С.133-139.
- 32.Левкович О. В., Безлюдна К. С. Оцінка стану і використання необоротних активів підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 6.

- URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8974>(дата звернення: 9.11.2023).
- 33.Максименко Д. В., Білич Н. Організація аналітичної роботи на підприємстві. Фінансове регулювання зрушень в економіці України : зб. тез доп. III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м.Мукачево, 20 березня 2019 року). - Мукачево : МДУ, 2019. - С. 193-195
- 34.Маначинської Ю.А., Управлінський облік: навчальний посібник Чернівецький торговельно-економічний інститут ДТЕУ. Чернівці, 2022. 230 с.
- 35.Марусяк Н. Л. Фінансовий аналіз : навч. посібник. Чернівці:Чернівець. нац.ун-тім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.
- 36.Міняйленко В. Г., Міняйленко І. В., Биба В. В. Проблеми та перспективи розвитку підприємств будівельної галузі. *Ефективна економіка*. 2018. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6463> (дата звернення: 20.10.2023).
- 37.Облік і звітність в оподаткуванні: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування». Теловата М.Т. та ін. К.: НАСОА, 2019. 506 с.
- 38.Облік у будівництві: навіщо це потрібно і як правильно вести. Dedalsoft: веб-сайт. URL:<https://dedalsoft.com.ua/blog/oblik-u-budivnitstvi>(дата звернення: 9.11.2023).
- 39.Павелко О. В., Власюк, І. І., Попчук, Д. О. Управлінський облік будівельних підприємств: характерні особливості організації та ведення. *Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки»*. Вип. 2 (98). 2022. С. 200-217.
- 40.Первинні документи в бухгалтерському обліку 2023. Головбух : веб-сайт. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7052-pervinn-dokumenti-v-buhgalterskomu-oblku>(дата звернення: 20.10.2023).

41. Польова Т.В., Охрей Т.С. Методично-організаційні особливості обліку виробничих запасів підприємств. *Економічний простір*. 2020. № 160. С. 124-128
42. Рагуліна Ю. С., Щолокова В. С., Польова Т. В. Окремі аспекти методики обліку основних засобів підприємства. *Агросвіт*. 2019. № 22. С. 98–103.
43. Ратинський В.В., Кундеус О.М., Корольок Т.М., Малярський О.Д. Система управлінського обліку підприємств торгово-побутової інфраструктури. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. №16. С. 97-102.
44. Рух запасів: оформляємо первинні документи. Баланс-клуб : веб-сайт. URL: <https://balance.ua/news/post/dvizhenie-zapasov-oformlyаем-pervichnie-dokumenty>(дата звернення: 9.11.2023).
45. Рябоконт Ю.С., Фомчук О.Ф. Аналіз ефективності використання запасів на підприємстві. *Фінанси, облік, банки*. 2019. № 1(24). С. 76–86.
46. Савенко В.І., Нестеренко І.С., Ключова В.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства в сучасних умовах господарювання. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*. 2019. Вип. 42. С.66-76.
47. Сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/ua/> (дата звернення: 10.10.2023).
48. Сайт Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/mp.htm (дата звернення: 20.11.2023).
49. Семчук, Ж. Інструменти забезпечення економічної безпеки підприємств будівельної галузі. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*, 24, 2020р.С. 64-70. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/240>(дата звернення: 30.10.2023).
50. Соїна Ю. С. Організаційно-методичні засади аналітичної роботи вітчизняних підприємств. ЛОГОС.ОНЛАЙН : веб-сайт.

- URL:<https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.03.05.html>(дата звернення: 9.11.2023).
- 51.Татар М.С. Дослідження проблем розвитку ресурсного потенціалу будівельних підприємств України в умовах активізації факторів зовнішнього середовища. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* - 2016. - Вип. 6(3). - С. 81-86.
- 52.У I півріччі 2023 індекс будівельної продукції зріс до 118,4%. Ринок будівельних матеріалів : веб-сайт. URL:<https://skilky-skilky.info/u-i-pivrichchi-2023-indeks-budivelnoi-produktsii-zris-do-118-4/>(дата звернення: 15.10.2023).
- 53.Фальченко О. О., Побережна Н. М., Юр'єва І. А. Особливості формування власного капіталу на підприємствах. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління : електрон. наук. фахове вид.* – 2019. – Вип. 2 (19). – С. 404-409.
- 54.Федорченко О. А., Федорець В. А. Організаційна структура підприємства: стратегічна складова. Матеріали Третьої Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Управління розвитком соціально-економічних систем»: присвячена 90-річчю ХНТУСГ імені Петра Василенка, 23-24 квітня 2020 р. Харків: ХНТУСГ, 2020. С. 151-153.
- 55.Фінансовий облік : конспект лекцій / укладачі: Абрамчук М. Ю., Гуменна Ю. Г., Тютюнник І. В., П. М. Рубанов. Суми : Сумський державний університет, 2018. 395 с.
- 56.Які обов'язкові реквізити повинні мати первинні документи, що підтверджують витрати ФОП-загальносистемника. URL:<https://interbuh.com.ua/ua/documents/onenews/147414>(дата звернення: 15.10.2023).

- 57.6 Ways to Improve Your Construction Company's Profitability. URL: <https://www.constructconnect.com/blog/6-ways-improve-construction-companys-profitability>(дата звернення: 15.10.2023).
58. Construction Accounting 101: A Basic Guide for Contractors. URL: <https://www.foundationsoft.com/learn/construction-accounting-101/>(дата звернення: 15.10.2023).
59. Construction Accounting 101: Expert Guide for Contractors. URL: <https://www.netsuite.com/portal/resource/articles/accounting/construction-accounting.shtml>(дата звернення: 17.10.2023).
60. Largest construction firms based on revenue in the world in 2022. URL: <https://www.statista.com/statistics/279942/the-largest-construction-contractors-worldwide-based-on-total-revenue/>(дата звернення: 17.10.2023).
61. Size of the global construction market from 2020 to 2021, with forecasts from 2022 to 2030. URL: <https://www.statista.com/statistics/1290105/global-construction-market-size-with-forecasts/>(дата звернення: 17.10.2023).
62. S. Spivak, T. Korolyuk, I. Spivak, S. Krepych, B. Nita and R. Brukhanskyi, "Construction of a Conceptual Model of the Accounting and Analytical System of Report Formation Under IFRS," *2023 13th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Wrocław, Poland, 2023, pp. 206-210, doi: 10.1109/ACIT58437.2023.10275676.

ДОДАТКИ